

การวิเคราะห์กฎหมาย เพื่อรองรับการนำ ISO 14001 มาใช้

เนื่องจากปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายที่ใช้บังคับโดยตรงกับการนำ ISO 14001 มาใช้ แต่มีกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมหลายฉบับที่มีบทบัญญัติซึ่งสามารถนำมาใช้ได้¹ โดยได้มีการสรุปเป็นภาพรวมของกฎหมาย กับมาตรฐาน ISO 14001 ดังนี้

1. พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 32, 43, 55, 59, 60, 68, 69, 70, 72, 78
2. พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 มาตรา 8 (5) (8), มาตรา 32, กฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2535) และฉบับที่ 3 (พ.ศ.2535)
3. พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 มาตรา 6, 25, 31 ประกาศกระทรวง ฉบับที่ 5 (พ.ศ.2538)
4. พระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 และฉบับที่ 3 พ.ศ. 2539 มาตรา 10(4)
5. พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 มาตรา 59
6. พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ.2456 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2535 มาตรา 119, 119 ทวิ, 204
7. พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ.2522 มาตรา 7, 71, 72 กฎกระทรวง ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2524)

¹ สุรีย์ มัลลิกะมาลย์, รศ.ดร, ความเกี่ยวพันของกฎหมายกับ ISO 14000
ศูนย์กฎหมายและการพัฒนาสิ่งแวดล้อม, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2540

8. พระราชบัญญัติการส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน มาตรา 6,8,9,11(2)(3) และมาตรา 15 , พระราชบัญญัติกำหนดโรงงานควบคุม พ.ศ. 2540, กฎกระทรวง ฉบับที่ 5 (พ.ศ.2540)

9. พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ.2520 มาตรา 20

10. พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 มาตรา 15 สำหรับกลไกการป้องกันและแก้ไขมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรม ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท 2 คือ

1) กฎ ระเบียบเพื่อป้องกัน แบ่งออกได้เป็นกลุ่มตามมาตรการสำคัญที่กำหนดไว้ 5 ประการ คือ

- มาตรการกำหนดเงื่อนไขในการขออนุญาตก่อตั้งโรงงาน,
- มาตรการในการกำหนดเงื่อนไขในการขยับ หรือจัดการของเสีย,
- มาตรการกำหนดมาตรฐานน้ำทิ้ง และอากาศเสียที่จะปล่อยออกจากโรงงาน
- มาตรการจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม
- มาตรการกำหนดเขตอุตสาหกรรมและเขตมลพิษ

2) กฎ ระเบียบเพื่อการควบคุม และติดตามตรวจสอบ แบ่งออกได้ตาม มาตรการที่สำคัญ 3 ประการ คือ

- มาตรการในการตรวจสอบของเจ้าพนักงาน
- มาตรการในการกำหนดให้มีผู้ควบคุมการปฏิบัติ และ
- มาตรการในการกำหนดให้ โรงงานต้องติดตามตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อม และรายงานผล

2 จันทรา ทองคำเปา, รายงานการวิจัยเรื่อง"แผนการจัดการของเสียในเขตพื้นที่อุตสาหกรรม กรณีศึกษา: อำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี"(สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540), หน้า 5.

การวิเคราะห์กฎหมายเพื่อรองรับการนำ ISO 14001 มาใช้ในที่นี้ ภาควิชาวิศวกรรมสิ่งแวดล้อมจะพิจารณาเฉพาะในการที่จะวิเคราะห์กฎหมายในส่วนที่เป็นกฎ ข้อบังคับ ซึ่งโรงงานจะต้องถือปฏิบัติตามเพื่อป้องกัน และแก้ไขปัญหามลพิษ หรือที่มีหน่วยงานราชการตรวจสอบควบคุมอยู่แล้ว แต่จะวิเคราะห์รวมไปถึงกฎหมายที่อาจมีส่วนเกี่ยวข้องกับงานแห่งของการกำหนดแนวทางการปฏิบัติ หรือกำหนดมาตรการส่งเสริมเพื่อให้มีการนำ ISO 14001 ไปให้เกิดผลในการป้องกันปัญหามลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรมยิ่งขึ้น โดยแบ่งแยกตามลำดับหัวข้อต่อไปนี้

4.1 การกำหนดประเภท และระดับมาตรฐานของมลพิษที่ปล่อยออกมา

การกำหนดประเภท และระดับมาตรฐานของมลพิษที่ปล่อยออกมา หมายความว่า หลักเกณฑ์ตามกฎหมายที่บัญญัติเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมของมลพิษแต่ละประเภท ซึ่งตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ได้แบ่งประเภทของมลพิษออกตามลักษณะ และวิธีการควบคุมเป็น 3 ประเภท คือ

- 1) มลพิษทางอากาศและเสียง (มาตรา 64-68)
- 2) มลพิษทางน้ำ (มาตรา 69-77)
- 3) มลพิษอื่นและของเสียอันตราย (มาตรา 78-79)

มลพิษจากแหล่งกำเนิดทั้ง 3 ประเภท มีวิธีการควบคุมที่คล้ายกัน กล่าวคือ กำหนดให้เจ้าของ หรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษมีหน้าที่ต้องติดตั้ง หรือจัดให้มีระบบบำบัดอากาศเสีย หรือระบบบำบัดน้ำเสีย หรือระบบกำจัดของเสีย หรือกรณีที่เป็นแหล่งกำเนิดมลพิษในเขตควบคุมมลพิษ กำหนดให้เจ้าของ หรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษที่ไม่มีระบบบำบัดน้ำเสีย ระบบบำบัดอากาศเสีย หรือระบบกำจัดของเสียของตนเอง มีหน้าที่ต้องส่งน้ำเสีย อากาศเสีย หรือของเสียไปบำบัด หรือกำจัดในระบบบำบัดน้ำเสีย อากาศเสีย หรือระบบกำจัดของเสียรวม

สำหรับการกำหนดมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมนั้น ถือเป็นมาตรการป้องกันผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของมนุษย์ และสิ่งแวดล้อม จากการดำเนินกิจการที่ส่งผลร้ายต่อสิ่งแวดล้อม ความสำคัญของมาตรการนี้ ก็คือ การกำหนดมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่สามารถจะเปลี่ยนแปลงได้ตามภาวะเศรษฐกิจ และเทคโนโลยีที่ผู้ประกอบการจะนำไปปฏิบัติตามได้ หลักเกณฑ์ที่กำหนดขึ้น มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้อง ต้องระวังป้องกันไม่ให้เป็นของเสียต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการผลิตของกิจกรรม หรือโครงการนั้น ๆ มีมาตรฐานเกินไปกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ โดยมีการกำหนดมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อม 2 วิธี คือ

1. กำหนดค่ามาตรฐานของสิ่งแวดล้อมโดยรอบ³ (Ambient Standard) เป็นการกำหนดมาตรฐานคุณภาพน้ำในแม่น้ำ, ลำคลอง, ทะเลชายฝั่ง, น้ำบาดาล, ระดับเสียง และความสั่นสะเทือน โดยการตรวจวัดคุณภาพสิ่งแวดล้อม บริเวณรอบแหล่งกำเนิดมลพิษ (มาตรา 32) กล่าวได้ว่าสภาพแวดล้อมเหล่านี้เป็นแหล่งที่รองรับมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรม จึงได้มีการกำหนดมาตรฐานในการตรวจวัดคุณภาพน้ำ เพื่อควบคุมการปล่อยทิ้งน้ำเสีย

³ ปัจจุบันมีประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ คือ

1. ประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2537) กำหนดมาตรฐานคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่ง
2. ประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2537) กำหนดมาตรฐานคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดิน
3. ประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2538) กำหนดมาตรฐานค่าก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ในบรรยากาศโดยทั่วไปในเวลา 1 ชั่วโมง
4. ประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ 15 (พ.ศ.2540) กำหนดมาตรฐานระดับเสียงโดยทั่วไป

2. การกำหนดมาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิด⁴ (Effluent Standard) เป็นการกำหนดมาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดมลพิษ เพื่อควบคุมการระบายน้ำทิ้ง การปล่อยทิ้งอากาศเสีย การปล่อยทิ้งของเสีย หรือมลพิษอื่นใดจากแหล่งกำเนิดออกสู่สิ่งแวดล้อม เพื่อรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้ได้มาตรฐานคุณภาพ

4 ปัจจุบันมีประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม คือ

1. ประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากอาคารบางประเภทและขนาด (พ.ศ.2537)
2. ประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากแหล่งกำเนิดประเภทโรงงานอุตสาหกรรมและนิคมอุตสาหกรรม ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2539)
3. ประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดประเภทของโรงงานอุตสาหกรรมและนิคมอุตสาหกรรมเป็นแหล่งกำเนิดมลพิษที่จะต้องถูกควบคุมการปล่อยน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะ หรือออกสู่สิ่งแวดล้อม ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2539)
4. ประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากที่ดินจัดสรร ฉบับที่ 5 (พ.ศ.2539)
5. ประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดระดับเสียงของรถยนต์ (พ.ศ.2535)
6. ประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดมาตรฐานค่าควันทันและก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์ที่ยินยอมให้ระบายออกจากท่อไอเสียรถยนต์ (พ.ศ.2535)
7. ประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดมาตรฐานค่าก๊าซไฮโดรคาร์บอนจากท่อไอเสียรถจักรยานยนต์ (พ.ศ.2536)
8. ประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดมาตรฐานค่าก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์จากท่อไอเสียรถจักรยานยนต์ ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2537)

สิ่งแวดล้อมตามที่กำหนด (มาตรา 55) ผู้ประกอบกิจการโรงงานอุตสาหกรรม ต้องระมัดระวังมิให้เกิดมลพิษจากกระบวนการผลิต ทั้งด้านน้ำเสีย อากาศเสีย และของเสีย ที่ปล่อยออกมาเกินกว่ามาตรฐานที่กฎหมายกำหนด ดังนั้นในการขอการรับรอง ISO 14001 จะต้องศึกษาถึงกระบวนการจัดการของเสียเพื่อเลือกใช้ระบบบำบัดน้ำเสีย ระบบบำบัดอากาศเสีย หรือระบบกำจัดของเสีย ที่เหมาะสม เพื่อให้เกิดมลพิษน้อยที่สุด

นอกจากนี้ยังมีการกำหนดมาตรฐานและวิธีการควบคุมการปล่อยของเสีย มลพิษ หรือสิ่งที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งเกิดขึ้นจากการประกอบกิจการโรงงานตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.2535 (มาตรา 8 (5)) ซึ่งได้ให้อำนาจแก่กระทรวงอุตสาหกรรม ในการกำหนดมาตรฐานการปล่อยของเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม เช่นเดียวกับการควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิด แต่มาตรฐานที่กำหนดตามกฎหมายนี้ จะต้องไม่ต่ำกว่ามาตรฐานที่กำหนดตามพระราชบัญญัติส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 (มาตรา 55 และมาตรา 56)

การกำหนดประเภทและระดับมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อม นั้นถือเป็นมาตรการที่เน้นการควบคุมเป็นหลัก (command and control) แตกต่างจากหลักการของการจัดการของเสีย ตามมาตรฐานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14001 ที่เป็นมาตรการในการจัดการของเสียแบบป้องกันมลพิษ(Pollution Prevention)และเป็นการจัดการเพื่อให้มีของเสียเกิดขึ้นในกระบวนการผลิตน้อยที่สุด (Waste Minimization) ดังนั้นในขั้นตอนที่สำคัญขั้นตอนหนึ่งของการรับรองมาตรฐาน ISO 14001 คือ การวางแผน (Planning) โดยศึกษาถึงลักษณะของปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมของกิจกรรม หรือผลิตภัณฑ์ที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ เพื่อกำหนดแนวทางการควบคุม และป้องกัน เช่น มลพิษที่ปล่อยสู่น้ำ อากาศ ดิน ภาคอุตสาหกรรม รวมทั้งระมัดระวังในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างไม่คุ้มค่า เป็นต้น ทั้งต้องศึกษาดูว่าลักษณะปัญหาของสิ่งแวดล้อมดังกล่าว มีกฎหมาย หรือข้อกำหนดที่มีการบังคับใช้ หรือต้องปฏิบัติตามอย่างไร ถือเป็นส่วนหนึ่งของเอกสารควบคุม ที่จะสามารถนำมาใช้ในการปฏิบัติงานหรืออ้างอิง หรือตรวจสอบ ติดตาม อย่างเป็นระบบ สำหรับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อม แยกพิจารณาได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1. การกำหนดพื้นที่ และประเภทของกิจการ

เนื่องจากในพื้นที่บางแห่ง หรือกิจการบางประเภท จะมีกฎหมายกำหนด มาตรการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ให้เจ้าของ หรือผู้ประกอบการโรงงาน ต้องปฏิบัติตามเป็นพิเศษ แตกต่างจากพื้นที่ทั่วไป ได้แก่

1.1 การกำหนดพื้นที่

ตาม พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 ได้กำหนดให้มีการประกาศกำหนดเขตพื้นที่ เพื่อกำหนดมาตรการในการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม และควบคุมมลพิษเป็น 2 ลักษณะ คือ เขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม 5 (มาตรา 43) โดยพิจารณาจากพื้นที่ซึ่งมีลักษณะเป็นพื้นที่ต้นน้ำลำธารหรือมีระบบนิเวศตามธรรมชาติที่แตกต่างจากพื้นที่อื่น หรืออาจถูกทำลาย หรืออาจได้รับผลกระทบจากกิจกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ หรือเป็นพื้นที่ที่มีคุณค่าทางธรรมชาติ หรือศิลปกรรม และยังไม่ได้ถูกประกาศให้เป็นเขตอนุรักษ์ ในการกำหนดพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมดังกล่าวจะต้องมีการ

5 ปัจจุบันมีกฎกระทรวงกำหนดเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม คือ

กฎกระทรวง (พ.ศ.2535) กำหนดให้บริเวณเกาะสาก เกาะล้าน เกาะครก และบริเวณน่านน้ำโดยรอบเกาะดังกล่าว รวมทั้งน่านน้ำชายฝั่งเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี บริเวณอ่าวกระทิงลาย อ่าวท้องกะทะ อ่าวพระจันทร์ อ่าวพัทยา และหาดไม้ฉาก ออกไปในทะเล 3 กิโลเมตร เป็นเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม และกำหนดมาตรการคุ้มครอง

กฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2535) กำหนดบริเวณเกาะภูเก็ต และเกาะอื่น ๆ ของจังหวัดภูเก็ต และบริเวณน่านน้ำโดยรอบเกาะดังกล่าวออกไปในทะเล 3 กิโลเมตร เป็นเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม และกำหนดมาตรการคุ้มครอง

กฎกระทรวง ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2535) กำหนดบริเวณเกาะชุง เกาะไร่ เกาะพีพีคอน เกาะพีพีเล และเกาะปิ๊ะ จังหวัดกระบี่ และบริเวณน่านน้ำโดยรอบ เกาะดังกล่าวออกไปในทะเล 3 กิโลเมตร เป็นเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม และกำหนด มาตรการคุ้มครอง

มาตรการในการคุ้มครอง (มาตรา 44) เช่น ห้ามกระทำกิจกรรมที่เกิดผลกระทบในทางเปลี่ยนแปลงระบบนิเวศน์หรือกำหนดประเภท และขนาดของโครงการ หรือกิจการ ที่ต้องเสนอรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA)หรือกำหนดมาตรการคุ้มครองอื่น เป็นต้น สำหรับ เขตควบคุมมลพิษ⁶(มาตรา 59) กำหนดให้ท้องที่ใดที่มีปัญหามลพิษ ซึ่งมีแนวโน้มที่จะร้ายแรงถึงขนาด เป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนหรืออาจก่อให้เกิดผลกระทบเสียหายต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมเป็นเขตควบคุมมลพิษ เพื่อดำเนินการควบคุมลด และขจัดมลพิษ โดยกำหนดให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อลด และขจัด

⁶ ปัจจุบันมีประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ กำหนดเขตพื้นที่ควบคุมมลพิษ คือ

เขตเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2535)

เขตจังหวัดภูเก็ต ประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ 2(พ.ศ.2535)

เขตอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2535)

เขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ.2535)

เขตหมู่เกาะพีพี ตำบลอ่าวนาง อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ ประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ.2535)

เขตจังหวัดสมุทรปราการ ประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2537)

เขตจังหวัดบึงกาฬ จังหวัดนครพนม จังหวัดสมุทรสาครและจังหวัดนครปฐม ประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2538)

เขตอำเภอบ้านแหลม อำเภอเมืองเพชรบุรี อำเภอท่ายาง อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี และอำเภอหัวหินและอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ.2539)

มลพิษ เสนอต่อผู้ว่าราชการจังหวัด รวมไว้ในแผนปฏิบัติการเพื่อจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัด (มาตรา 60) และแผนดังกล่าวต้องเสนอประมาณการสำหรับการก่อสร้างหรือดำเนินการเพื่อให้มีระบบบำบัดน้ำเสียรวม หรือระบบกำจัดของเสียรวม (มาตรา 61) ตั้งงานที่ดินของรัฐหรือเอกชน หากไม่สามารถดำเนินการได้ ก็อาจเสนอให้มีการเวนคืนที่ตามกฎหมาย (มาตรา 62)

ผู้ประกอบการโรงงานจึงต้องพิจารณาว่าที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรมตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีกฎหมายประกาศกำหนดเป็นพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม หรือพื้นที่ควบคุมมลพิษหรือไม่ เพื่อว่าจะได้ประกอบการทำให้เป็นไปตามกฎหมาย หรือระเบียบ ที่กำหนด

1.2 การกำหนดประเภทของกิจการ

กิจการบางประเภท มีกฎหมายกำหนดให้ปฏิบัติเป็นพิเศษยิ่งกว่ากิจการอื่น ๆ ทั้งนี้ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายแต่ละฉบับซึ่งแตกต่างกัน ได้แก่

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 กำหนดประเภทของแหล่งกำเนิดมลพิษที่ต้องถูกควบคุมการปล่อยอากาศเสีย (มาตรา 68) หรือการปล่อยน้ำเสีย หรือของเสีย (มาตรา 69) ไม่เกินกว่ามาตรฐานที่กำหนด⁷ ซึ่งเมื่อมีการกำหนดประเภทของแหล่งกำเนิดมลพิษดังกล่าวแล้ว จะมีผลให้เจ้าของ หรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษประเภทนั้น ๆ มีหน้าที่ต้องติดตั้ง หรือจัดให้มีระบบบำบัดอากาศเสียระบบบำบัดน้ำเสีย หรือระบบกำจัดของเสีย อุปกรณ์ เครื่องมือ สำหรับควบคุม กำจัด ลด หรือขจัดมลพิษ เว้นแต่จะมีอุปกรณ์ เครื่องมือที่เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษตรวจสอบแล้ว (มาตรา 68 และมาตรา 70) หรืออาจจัดส่งน้ำเสีย ของเสียไปทำการบำบัด หรือกำจัดโดยระบบบำบัดน้ำเสียรวม หรือระบบกำจัดของเสียรวม (มาตรา 71 และมาตรา 72)

⁷ ประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2539) กำหนดประเภทของโรงงานอุตสาหกรรมและนิคมอุตสาหกรรมเป็นแหล่งกำเนิดมลพิษที่จะต้องถูกควบคุมการปล่อยน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะ หรือออกสู่สิ่งแวดล้อม

พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 กำหนดว่ากิจการใด เป็นกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ⁸ (มาตรา 31) อันจะส่งผลให้มีวิธีการดำเนินการจัดการสำหรับกิจการนั้น ๆ แม้กฎหมายฉบับนี้จะเน้นในเรื่องของอันตรายต่อสุขภาพ มิได้กล่าวถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมโดยตรง แต่ย่อมเป็นที่เข้าใจได้ว่าเมื่อมีการปล่อยมลพิษจากการประกอบกิจการออกสู่สิ่งแวดล้อมภายนอก สิ่งมีชีวิตทั้งหลายย่อมจะได้รับผลกระทบจากมลพิษนั้น ๆ กิจการซึ่งได้รับการประกาศกำหนดเป็นกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ จึงต้องปฏิบัติตามวิธีดำเนินการที่กฎหมายกำหนด

8 ปัจจุบันมีประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2538 เรื่อง กิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ รวม 13 กิจการ ได้แก่

1. กิจการที่เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์ (3 ประเภท)
2. กิจการที่เกี่ยวกับสัตว์และผลิตภัณฑ์ (8 ประเภท)
3. กิจการที่เกี่ยวกับอาหาร เครื่องดื่ม น้ำดื่ม (26 ประเภท)
4. กิจการที่เกี่ยวกับยา เวชภัณฑ์ อุปกรณ์การแพทย์ เครื่องสำอาง ผลิตภัณฑ์ชำระล้าง (5 ประเภท)
5. กิจการที่เกี่ยวกับการเกษตร (9 ประเภท)
6. กิจการที่เกี่ยวกับโลหะ หรือแร่ (6 ประเภท)
7. กิจการที่เกี่ยวกับยานยนต์ เครื่องจักร หรือเครื่องกล (7 ประเภท)
8. กิจการที่เกี่ยวกับไม้ (8 ประเภท)
9. กิจการที่เกี่ยวกับการบริการ (13 ประเภท)
10. กิจการที่เกี่ยวกับสิ่งทอ (8 ประเภท)
11. กิจการที่เกี่ยวกับหิน ดิน ทราย ซีเมนต์ หรือวัตถุที่คล้ายคลึง (11 ประเภท)
12. กิจการที่เกี่ยวกับปิโตรเลียม ถ่านหิน สารเคมี (17 ประเภท)
13. กิจการอื่นๆ (9 ประเภท)

พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.2535 กำหนดประเภทโรงงานที่ต้องรายงาน ข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับการประกอบกิจการของโรงงาน⁹ โดยถือว่าโรงงานประเภท ที่ได้รับการกำหนด มีกระบวนการผลิตที่อาจก่อให้เกิดอันตราย หรือผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม จำเป็นต้องมีการตรวจสอบ ควบคุมการดำเนินการ จึงให้ผู้ประกอบกิจการโรงงาน ดังกล่าว ต้องจัดทำรายงานข้อมูลตามที่กฎหมายกำหนด

⁹ กฎกระทรวง ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2535) กำหนดโรงงาน

(1) โรงงานที่มีการใช้หม้อไอน้ำ (boiler) หรือ หม้อต้มน้ำที่ใช้ของเหลว หรือก๊าซ เป็นสื่อนำความร้อนที่มีความกดดันต่างจากบรรยากาศ ต้องจัดทำรายงาน ข้อมูลการตรวจและการทดสอบความปลอดภัยในการใช้

(2) โรงงานที่ประกอบกิจการสร้างหรือซ่อมหม้อไอน้ำ (boiler) หรือ หม้อต้มน้ำที่ใช้ของเหลว หรือก๊าซ เป็นสื่อนำความร้อนที่มีความกดดันต่างจากบรรยากาศ ต้องจัดทำรายงานข้อมูลการผลิต การตรวจและการทดสอบความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์

(3) โรงงานที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งรัฐมนตรีจะได้ประกาศ ราชกิจจานุเบกษา โรงงานเหล่านั้นจะต้องจัดทำรายงานข้อมูลการตรวจสอบประสิทธิภาพของระบบประกันสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ การวิเคราะห์ปริมาณสารพิษในระบบป้องกันสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ การตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อม

(4) โรงงานที่มีการใช้สารกัมมันตภาพรังสี ต้องจัดทำรายงานข้อมูลเกี่ยวกับ ชนิด จำนวน แหล่งที่มา วิธีการใช้ และการเก็บรักษาสารกัมมันตภาพรังสี

(5) โรงงานที่มีการผลิต การเก็บหรือการใช้วัตถุอันตรายตามกฎหมายว่า ด้วยวัตถุอันตราย ต้องจัดทำข้อมูลความปลอดภัย (material safety data sheet) เกี่ยวกับลักษณะอันตรายตามคุณสมบัติของวัตถุนั้น ๆ

และประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2539) กำหนดประเภท หรือชนิดของโรงงาน ที่จะให้ตั้งหรือมาที่ตั้งงานเขตท้องที่ อำเภอพระนครศรีอยุธยา อำเภอบางปะอินและอำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

พระราชบัญญัติการส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน พ.ศ.2535 กำหนดประเภท โรงงาน ขนาด ปริมาณการใช้พลังงาน หรือวิธีการใช้พลังงานอย่างไรให้เป็นโรงงาน ควบคุม¹⁰ (มาตรา 8) ทั้งนี้เจ้าของโรงงานควบคุม มีหน้าที่ต้องอนุรักษ์พลังงาน ตรวจสอบ และวิเคราะห์การใช้พลังงาน ให้เป็นไปตามมาตรฐาน หลักเกณฑ์ และวิธีการที่ กำหนด (มาตรา 9) และมีหน้าที่อื่น ๆ ตามที่กฎหมายกำหนด (มาตรา 10) โรงงาน อุตสาหกรรม ที่ได้รับการกำหนดเป็นโรงงานควบคุม ผู้ประกอบกิจการโรงงานจึงต้อง ทราบว่าจะต้องดำเนินการอย่างไร เพื่อให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

¹⁰พระราชกฤษฎีกากำหนดโรงงานควบคุม พ.ศ.2540 มาตรา 3 ให้โรงงาน ที่มีการใช้พลังงานต่อไปนี้ เป็นโรงงานควบคุม

(1) โรงงานที่ได้รับอนุมัติจากผู้จำหน่ายพลังงานให้ใช้เครื่องวัดไฟฟ้า หรือ ใช้เครื่องวัดไฟฟ้า หรือให้ติดตั้งหม้อแปลงไฟฟ้า มีขนาดตั้งแต่หนึ่งหมื่นกิโลวัตต์ หรือ หนึ่งหมื่นหนึ่งพันเจ็ดร้อยห้าสิบกิโลวัตต์แอมแปร์ขึ้นไป

(2) โรงงานที่ได้รับอนุมัติจากผู้จำหน่ายพลังงาน ความร้อนจากไอน้ำจากผู้ จำหน่ายพลังงาน หรือพลังงานสิ้นเปลืองอื่นจากผู้จำหน่ายพลังงาน หรือของตนเอง อย่าง หนึ่งอย่างใด หรือรวมกัน ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ถึงวันที่ 31 ธันวาคม ของปีที่ผ่านมา มี ปริมาณพลังงานทั้งหมดเทียบเท่าพลังงานไฟฟ้า ตั้งแต่สองร้อยล้านเมกะจูลขึ้นไป

สำหรับในปีที่ 2 ปีที่ 3 และปีที่ 4 จะทยอยบังคับใช้กับโรงงานที่มีปริมาณ การใช้พลังงานต่ำกว่าปีแรก

2. การกำหนดข้อห้าม และการกำหนดหน้าที่

2.1 การกำหนดข้อห้าม

ถือเป็นบทบัญญัติของกฎหมาย ที่ห้ามการกระทำความบางประการของผู้ประกอบกิจการโรงงานอุตสาหกรรม โดยมีบทลงโทษแก่ผู้ฝ่าฝืน ซึ่งผู้ประกอบกิจการโรงงานอุตสาหกรรม แม้จะไม่ต้องรับการรับรองตามมาตรฐาน ISO 14001 ก็จำเป็นต้องปฏิบัติตามกฎหมาย ได้แก่

พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.2535 ห้ามผู้ประกอบกิจการโรงงาน ให้นำสิ่งปฏิกูล หรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้วออกนอกบริเวณโรงงาน เว้นแต่จะได้รับอนุญาต ให้นำออกไปเพื่อการทำลายด้วยวิธีการ และสถานที่ตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนด หรือระบายน้ำทิ้ง หรืออากาศเสียออกจากโรงงาน เว้นแต่ได้ทำการจมน้ำทิ้ง หรืออากาศที่ระบายออกนั้นมีปริมาณของสารเจือปน มีลักษณะเป็นไปตามที่กำหนด แต่ต้องไม่ใช้วิธีการให้เจือจาง (dilution) หรือเสียงดังที่เกิดจากการประกอบกิจการต้องไม่เกินมาตรฐานที่กำหนด

ปัจจุบันมาตรฐานสิ่งแวดล้อม ตามกฎกระทรวงและประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม¹¹เกี่ยวกับ

น้ำทิ้งที่ระบายออกจากโรงงานอุตสาหกรรม คือ

- 1) กฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2535) หมวด 1 ข้อ 1,2,3,4 หมวด 3 ข้อ 10 หมวด 4 ข้อ 14,15
- 2) กฎกระทรวง ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2535) ข้อ 4
- 3) ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2513) หมวด 5 ข้อ 21, 22, 23
- 4) ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2525)

¹¹วิฑูรย์ สิมะโชคดี, รวมกฎหมายโรงงานฉบับสมบูรณ์, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2539), หน้า 309-406.

- 5) ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 13 (พ.ศ.2525)
- 6) ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 15 (พ.ศ.2527)
- 7) ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 22 (พ.ศ.2528)
- 8) ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2539)

ส่วนมาตรฐานสิ่งแวดล้อมอากาศ คือ

- 1) กฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2535) หมวด 1 ข้อ 1,2,3,4 หมวด 3 ข้อ 10 หมวด 4 ข้อ 16
 - 2) กฎกระทรวง ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2535) ข้อ 4
 - 3) ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2514) หมวด 14 ข้อ 75,76,77
 - 4) ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 15 (พ.ศ.2527)
 - 5) ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2536)
 - 6) ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2538)
- และมาตรฐานสิ่งแวดล้อมของแข็ง/สิ่งปฏิกูล คือ

- 1) กฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2535) หมวด 4 ข้อ 13
- 2) ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2513) หมวด 5 ข้อ 19,

20

- 3) ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 25 (พ.ศ.2531)

พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทยพ.ศ.2456 แก้ไขเพิ่มเติมพ.ศ.2535 ห้ามเท กิ่ง หรือกระทำให้นิน กรวด ดิน โคลน อับเฉา สิ่งของหรือสิ่งปฏิกูล ลงในแม่น้ำ ลาดคลอง บึง อ่างเก็บน้ำ หรือทะเลสาบ อันจะเป็นเหตุให้เกิดการตื่นเขิน ตกตะกอนหรือสกปรก เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากเจ้าท่า (มาตรา 119) ห้ามเท กิ่ง หรือกระทำให้น้ำมัน หรือเคมีภัณฑ์ หรือสิ่งใดลงไปในแม่น้ำ ลาดคลอง บึง อ่างเก็บน้ำ หรือทะเลสาบ อันจะเป็นเหตุให้เกิด เป็นพิษต่อสิ่งมีชีวิต หรือต่อสิ่งแวดล้อม หรือเป็นอันตรายต่อการเดินเรือ (มาตรา 119 ทวิ) ห้ามเท กิ่ง หรือบดสอยน้ำมันปิโตรเลียม หรือน้ำมันที่ปนกับน้ำรั่วไหล ลงในเขตท่า แม่น้ำ ลาดคลอง ทะเลสาบ หรือท้องทะเลภายในน่านน้ำไทย(มาตรา 204)

2.2 การกำหนดหน้าที่

นอกจากบทบัญญัติที่ห้ามการกระทำแล้ว ยังมีกฎหมายที่กำหนดหน้าที่ให้ผู้ประกอบกิจการโรงงานอุตสาหกรรมในการจัดการของเสียหรือมลพิษ ที่ต้องปฏิบัติอีกด้วย ซึ่งมีบทลงโทษเป็นสภาพบังคับตามกฎหมายแก่ผู้ไม่ปฏิบัติตาม ในทำนองเดียวกับผู้ฝ่าฝืนบทบัญญัติห้ามการกระทำ ได้แก่

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 กำหนดให้ เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษ มีหน้าที่สร้าง ติดตั้ง หรือจัดหาให้มีระบบบำบัดน้ำเสีย หรือระบบกำจัดของเสีย (มาตรา 70) หรือระบบอากาศเสีย (มาตรา 68) สำหรับในเขตควบคุมมลพิษ หรือเขตท้องที่ที่ได้จัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียรวม หรือระบบกำจัดของเสียรวมไว้แล้ว ต้องจัดส่งน้ำเสีย หรือของเสียไปบำบัด หรือกำจัดโดยระบบบำบัดน้ำเสียรวม หรือระบบกำจัดของเสียรวมที่มีอยู่ และต้อง เสียค่าบริการตามอัตราที่กำหนด (มาตรา 72)

พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 กำหนดให้ผู้ประกอบกิจการโรงงาน ต้องรักษาโรงงานให้สะอาด และจัดให้มีที่รองรับ หรือที่กำจัดตามความจำเป็น และเหมาะสม หากเป็นวัตถุมีพิษ หรือวัตถุไวไฟ หรืออาจติดไฟได้ ต้องแยกเก็บต่างหาก และกำจัดด้วยวิธีการที่ปลอดภัย และไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญ ,ต้องแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับชนิด ปริมาณ ลักษณะคุณสมบัติ และสถานที่เก็บสิ่งปฏิกูล หรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว พร้อมทั้งวิธีการเก็บทำลาย เคลื่อนย้าย และการขนส่ง ตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนด¹² กรณีที่มีระบบบำบัดน้ำเสีย ผู้ประกอบกิจการ ต้องติดตั้งมาตรวัดปริมาณการใช้ไฟฟ้า สำหรับระบบบำบัดน้ำเสีย และต้องมีการจดบันทึกเลขหน่วย และปริมาณการใช้ไฟฟ้าประจำวันด้วย กรณีมีการใช้สารเคมี หรือสารชีวภาพ ในระบบบำบัดน้ำเสียต้องมีการบันทึก การใช้สารเคมี หรือสารชีวภาพในการบำบัดน้ำเสียประจำวัน และมีหลักฐานในการจัดหาสารเคมี หรือสารชีวภาพดังกล่าวแล้ว

¹²ปัจจุบันมีประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2540) เรื่องการกำจัดสิ่งปฏิกูล หรือวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว

พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 กำหนดหน้าที่ของผู้ผลิตวัตถุอันตราย ต้องระมัดระวังในการจัดหาวัตถุที่ใช้ในการผลิต การกำหนดวิธีการและขั้นตอนที่วางใจได้ของการผลิต การจัดหาให้มีภาชนะบรรจุที่มั่นคงแข็งแรง และปลอดภัยต่อการใช้ การเคลื่อนย้าย และการขนส่ง การจัดหาที่มีฉลากที่แสดงสภาพอันตรายของสิ่งนั้นที่ชัดเจนเพียงพอ ความเหมาะสมของการเก็บรักษา และการตรวจสอบความเหมาะสมของผู้ที่รับมอบวัตถุอันตรายไปจากตน หรือผู้ที่คาดหมายได้ว่าอาจจะได้รับมอบวัตถุอันตราย ดังกล่าว (มาตรา 59)

พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. 2522 กำหนดให้รถที่ใช้ในการขนส่ง ต้องมีสภาพมั่นคงแข็งแรง มีเครื่องอุปกรณ์ และส่วนควบถูกต้องตามที่กำหนด และได้ผ่านการตรวจ และรับรองสภาพ รวมทั้งได้จดทะเบียน และเสียภาษีแล้ว (มาตรา 71 และ มาตรา 72) ซึ่งกฎหมายได้กำหนดหลักเกณฑ์ สภาพ เครื่องอุปกรณ์ และส่วนควบของรถ แยกเป็น รถที่ใช้ในการขนส่งผู้โดยสาร และรถขนาดเล็ก. และรถที่ใช้ในการขนส่งสัตว์ หรือสิ่งของ

พระราชบัญญัติการส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน พ.ศ. 2535 กำหนดหน้าที่เจ้าของโรงงานควบคุม หรืออาคารควบคุม มีหน้าที่ต้องอนุรักษ์พลังงาน ตรวจสอบ และวิเคราะห์การใช้พลังงานในโรงงานให้เป็นไปตามมาตรฐาน หลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนด (มาตรา 9 และมาตรา 21) สำหรับเจ้าของโรงงานควบคุม มีหน้าที่ส่งข้อมูลเกี่ยวกับการผลิต การใช้พลังงาน และการอนุรักษ์ ให้แก่กรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน และจัดหาให้มีการบันทึกข้อมูลการใช้พลังงาน การติดตั้ง หรือเปลี่ยนแปลง เครื่องจักร หรือ อุปกรณ์ ที่มีผลต่อการใช้พลังงาน และการอนุรักษ์พลังงาน ,กำหนดเป้าหมาย และแผนอนุรักษ์พลังงานของโรงงานควบคุม และส่งให้แก่กรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน , ตรวจสอบ และวิเคราะห์การปฏิบัติตามเป้าหมาย และแผนอนุรักษ์พลังงาน, ต้องเก็บรักษาบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ และการอนุรักษ์พลังงานไว้เป็นเวลาไม่น้อยกว่าห้าปี (มาตรา 15)

4.2 การพิจารณาเกี่ยวกับอุตสาหกรรมที่อยู่ในข่าย

จากรายงานการศึกษาการวางแผนระบบตรวจสอบและบันทึกผลมลพิษ 13 ได้เสนอข้อพิจารณาที่กำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางในการเลือกใช้ระบบตรวจสอบและบันทึกผลมลพิษมาใช้ จากประเภทของโรงงาน และที่ตั้งของโรงงาน ดังนี้

ประเภทของโรงงาน เสนอให้มีการพิจารณา 2 แนวทาง คือ แนวทางแรกให้มีการแยกการตรวจสอบมลพิษแต่ละด้าน กับโรงงานอุตสาหกรรม 3 กลุ่ม ที่อาจเป็นรายเดียวกันหรือคนละรายก็ได้ ส่วนอีกแนวทางหนึ่งให้พยายามรวมกลุ่มโรงงานเป็นกลุ่มเดียว และทำการตรวจสอบมลพิษทั้ง 3 ด้าน พร้อมกัน

ที่ตั้งของโรงงาน เสนอให้มีการพิจารณา 2 แนวทางเช่นเดียวกัน คือแนวทางแรกกำหนดเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานคร ปริมณฑลและเขตควบคุมมลพิษ ส่วนอีกแนวทางหนึ่ง เสนอให้ครอบคลุมโรงงานที่อยู่ในเกณฑ์ทั่วประเทศ

จากหลักเกณฑ์ และแนวทางดังกล่าวข้างต้น ประกอบกับการพิจารณากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน สามารถกำหนดแนวทางการนำมาตรฐาน ISO 14001 มาใช้เพื่อป้องกันมลพิษจากการประกอบกิจการโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งจะนำไปสู่การบังคับใช้โดยตรง หากแต่จะต้องมีมาตรการส่งเสริมหรือจูงใจให้ผู้ประกอบกิจการโรงงานอุตสาหกรรมได้หันมาให้ความสนใจต่อการรับรองมาตรฐาน ISO 14001 ได้แก่

1. การกำหนดตามประเภทของโรงงาน

ในการพิจารณาที่กำหนดให้มีการนำมาตรฐาน ISO 14001 มาใช้ ตามประเภทของโรงงานอุตสาหกรรม นั้นมีกฎหมายที่นำมาพิจารณา 2 ฉบับ คือ

¹³ สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม, รายงานการศึกษาการวางแผนระบบตรวจสอบและบันทึกผลมลพิษ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (มิถุนายน 2538), หน้า 55

1.1 พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.2535

การแบ่งประเภทของโรงงาน ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้คำนึงถึงความจำเป็นในการควบคุม ดูแล การป้องกันเหตุเดือดร้อนรำคาญ การป้องกันความเสียหายและการป้องกันอันตรายตามระดับความรุนแรงของผลกระทบที่จะมีผลต่อประชาชนหรือสิ่งแวดล้อม (มาตรา 7) แบ่งโรงงานออกเป็น 3 จำพวก คือ

(1) โรงงานจำพวกที่ 1 จัดเป็นโรงงานขนาดเล็ก การประกอบกิจการไม่ก่อปัญหามลพิษแก่สิ่งแวดล้อม หรือเหตุเดือดร้อนอันตราย โรงงานจำพวกนี้สามารถประกอบกิจการได้ทันที โดยไม่ต้องแจ้ง หรือขออนุญาตต่อทางราชการ

(2) โรงงานจำพวกที่ 2 จัดเป็นโรงงานขนาดกลาง การประกอบกิจการอาจก่อปัญหามลพิษ หรือเหตุเดือดร้อนรำคาญเพียงเล็กน้อย ซึ่งสามารถแก้ไขปรับปรุงได้โดยง่าย โรงงานจำพวกนี้ เมื่อจะประกอบกิจการโรงงานต้องแจ้งให้ทางราชการ หรือผู้อนุญาต ทราบก่อน

(3) โรงงานจำพวกที่ 3 จัดเป็นโรงงานขนาดใหญ่การประกอบกิจการอาจก่อปัญหามลพิษ หรือเหตุเดือดร้อนรำคาญ ซึ่งทางราชการต้องควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด โรงงานจำพวกนี้ จะต้องได้รับอนุญาตก่อน จึงจะดำเนินการได้

การกำหนดให้การประกอบกิจการโรงงานตามประเภท ชนิด และขนาดเป็นโรงงานจำพวกที่ 1 จำพวกที่ 2 จำพวกที่ 3 ปรากฏในบัญชีท้ายกฎกระทรวง (พ.ศ. 2535) ซึ่งสรุปได้ดังนี้

โรงงานจำพวกที่ 1 เป็นโรงงานที่ใช้เครื่องจักรไม่เกิน 20 แรงม้า และคนงานไม่เกิน 20 คน

โรงงานจำพวกที่ 2 เป็นโรงงานที่ใช้เครื่องจักรเกิน 20 แรงม้า และคนงานเกิน 20 คน แต่ไม่เกิน 50 แรงม้า และคนงานไม่เกิน 50 คน

โรงงานจำพวกที่ 3 เป็นโรงงานที่ใช้เครื่องจักรเกิน 50 แรงม้า และคนงานไม่เกิน 50 คน อย่างไรก็ตาม มีโรงงานบางชนิดถือว่าเป็นโรงงานจำพวกที่ 3 ไม่ว่าจะมิชขนาดใดก็ตาม โดยเฉพาะโรงงานที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัยของประชาชน หรือความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง

การแบ่งประเภทของโรงงานตามพระราชบัญญัติ^๑ มีผลต่อการขออนุญาต ประกอบกิจการ และการใช้อำนาจตามกฎหมายควบคุมการประกอบกิจการด้วย โดย กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม มีอำนาจออกกฎกระทรวง กำหนดให้ โรงงานจำพวกใด จำพวกหนึ่ง ต้องปฏิบัติตามในเรื่องต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการ ควบคุมการประกอบกิจการ (มาตรา 8) ซึ่งได้มีกฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2535) ประกาศกำหนดเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ที่ตั้ง สภาพแวดล้อม ลักษณะอาคาร และลักษณะภายในของโรงงาน ,กำหนดลักษณะ ประเภท หรือชนิดของเครื่องจักร เครื่องอุปกรณ์ หรือ สิ่งที่ต้องนำมาใช้ในการประกอบกิจการโรงงาน , กำหนดให้มีคนงานซึ่งมีความรู้เฉพาะ ตามประเภท ชนิด หรือขนาดของโรงงาน เพื่อปฏิบัติหน้าที่หนึ่งหน้าที่ใดประจำโรงงาน กำหนดมาตรฐาน และวิธีการควบคุมการปล่อยของเสีย มลพิษ หรือสิ่งใด ๆ ที่มีผล กระทบต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งเกิดจากการประกอบกิจการโรงงาน และกำหนดหลักเกณฑ์เพื่อ คุ้มครองความปลอดภัยในการดำเนินการ นอกจากนี้ยังมีกฎกระทรวง ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2535) กำหนดข้อมูลที่จะต้องแจ้งเกี่ยวกับการประกอบกิจการโรงงานบางประเภทให้ผู้ ประกอบกิจการโรงงานต้องแจ้งให้ทราบเป็นครั้งคราว หรือตามระยะเวลาที่กำหนด โดยเฉพาะกฎกระทรวงฉบับดังกล่าว ได้กำหนดให้โรงงานที่มีผลกระทบต่อ สิ่งแวดล้อมตามที่รัฐมนตรีกำหนด ต้องจัดทำรายงานข้อมูลการตรวจสอบประสิทธิภาพของ ระบบป้องกันสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ การวิเคราะห์ปริมาณสารมลพิษในระบบป้องกัน สิ่งแวดล้อมเป็นพิษ และการตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อม ส่วนโรงงานที่มีการใช้สาร กัมมันตรังสี ต้องจัดทำรายงานข้อมูลเกี่ยวกับชนิด จำนวน แหล่งที่มา วิธีการใช้และการ เก็บรักษาสารกัมมันตรังสี และโรงงานที่มีการผลิต การเก็บ หรือการใช้วัตถุอันตราย ตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุอันตราย ต้องจัดทำข้อมูลความปลอดภัย (Material safety data sheet) เกี่ยวกับลักษณะอันตรายตามคุณสมบัติของวัตถุนั้น

สำหรับผู้ประกอบกิจการโรงงานจำพวกที่ 3 ต้องได้รับใบอนุญาตจากผู้อนุญาต และต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวง ที่ออกตามมาตรา 8 (กฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2535) และ ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2535)) รวมทั้งประกาศของรัฐมนตรีที่

ออกตามกฎหมายกระทรวงดังกล่าว และที่ออกตามมาตรา 32 (มาตรา 12) เกี่ยวกับการอนุญาตนี้ ผู้ประสงค์จะขอรับใบอนุญาตต้องปฏิบัติตามกฎหมายฉบับที่ 5(พ.ศ.2535) ซึ่งกำหนดแบบ หลักเกณฑ์ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการขออนุญาต และการอนุญาต สำหรับโรงงานจำพวกที่ 3 ในการประกอบกิจการ การขยายโรงงาน การต่ออายุใบอนุญาต และการโอนการประกอบกิจการโรงงาน การขออนุญาตกำหนดให้ยื่น "คำขอรับใบอนุญาต" ตามแบบ ร.ง.3 พร้อมทั้งเอกสารที่ต้องยื่นประกอบคำขอ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดสิ่งแวดล้อม คือ แบบแปลน แผนผัง และคำอธิบายโดยละเอียดแสดงวิธีการป้องกันเหตุเคื่อดร่อนรั่ว ความเสียหาย อันตราย การควบคุมการปล่อยของเสียมลพิษหรือสิ่งใด ๆ ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งเกิดขึ้นจากการประกอบกิจการโรงงาน ทั้งนี้โดยมีคำรับรองของผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุม หรือบุคคลอื่นที่กระทรวงอุตสาหกรรมกำหนด

เมื่อผู้ประกอบกิจการได้รับใบอนุญาตแล้ว ยังคงหน้าที่ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขที่กำหนดไว้ตลอดระยะเวลาที่ได้รับการอนุญาต พนักงานเจ้าหน้าที่ มีอำนาจเข้าไปตรวจสอบสภาพโรงงาน อาคาร สถานที่ หรือยานพาหนะ สภาพเครื่องจักร หรือการกระทำที่เป็นการฝ่าฝืนกฎหมายได้ (มาตรา 35) หากพบว่าผู้ประกอบกิจการโรงงานฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจสั่งให้ระงับการกระทำ หรือปรับปรุง หรือปฏิบัติให้ถูกต้องภายในระยะเวลาที่กำหนด (มาตรา 37) และหากผู้ประกอบกิจการ จงใจไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ดังกล่าว ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรมหรือผู้ได้รับมอบหมาย มีอำนาจสั่งให้หยุดประกอบกิจการโรงงานทั้งหมดหรือบางส่วนเป็นการชั่วคราว และปรับปรุงแก้ไขหรือปฏิบัติให้ถูกต้องภายในระยะเวลาที่กำหนด (มาตรา 39) รวมทั้งมีอำนาจสั่งปิดโรงงานได้ เมื่อผู้ประกอบกิจการยังไม่ปรับปรุง หรือปฏิบัติให้ถูกต้อง ภายในระยะเวลาที่กำหนด สำหรับใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงานจำพวกที่ 3 กำหนดให้ใช้ได้จนถึงวันสิ้นปีปฏิทินแห่งปีที่ทำ นับแต่ปีที่เริ่มประกอบกิจการเว้นแต่มีการย้ายโรงงาน หรือมีการเลิกประกอบกิจการ (มาตรา 14)

เมื่อพิจารณาหลักเกณฑ์การอนุญาตและการตรวจสอบ ควบคุมโรงงานจากพวกที่ 3 เปรียบเทียบกับขั้นตอนตามมาตรฐาน ISO 14001 แล้ว เห็นว่า การแบ่งประเภท โรงงานอุตสาหกรรมตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ได้คำนึงถึงการควบคุมดูแล การป้องกันเหตุเดือดร้อนรำคาญ การป้องกันความเสียหาย และการป้องกันอันตรายตามระดับความรุนแรงของผลกระทบที่จะมีผลต่อประชาชน หรือสิ่งแวดล้อม จึงมีวัตถุประสงค์เช่นเดียวกับการนำมาตรฐาน ISO 14001 มาใช้ สำหรับโรงงานจากพวกที่ 3 กำหนดให้ต้องได้รับการอนุญาตประกอบกิจการโรงงานอุตสาหกรรม โดยผู้จะขอ อนุญาตจะต้องยื่นคำขออนุญาต พร้อมทั้งเอกสารประกอบคำขอ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการ สิ่งแวดล้อมอยู่แล้ว โดยเฉพาะรายละเอียดเกี่ยวกับการควบคุมการปล่อยของเสีย มลพิษ หรือสิ่งใด ๆ ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งเกิดขึ้นจากการประกอบกิจการโรงงาน ทั้งนี้ โดยมีคำรับรองของผู้ประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมหรือบุคคลอื่นที่กระทรวง อุตสาหกรรมกำหนด ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวต้องมีการศึกษาถึง ปัญหาของสิ่งแวดล้อม (Aspects) และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (Impact) ที่เกิดจากกระบวนการผลิตเช่นเดียวกับขั้นตอนของการรับรองตามมาตรฐาน ISO 14001 ผู้ขออนุญาตจึงอาจนำรายละเอียดตามเอกสารนี้ กำหนดเป็นนโยบาย และแผนงานในการจัดการสิ่งแวดล้อมของ โรงงานอุตสาหกรรมของตนได้ นอกจากนั้นเมื่อได้รับอนุญาตประกอบกิจการโรงงาน จากพวกที่ 3 แล้ว ผู้ได้รับอนุญาต ยังคงมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ หรือเงื่อนไขที่ กำหนดไว้ในใบอนุญาตโดยเฉพาะเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม เพื่อป้องกันมลพิษจาก การประกอบกิจการโรงงาน รวมทั้งเงื่อนไขเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ที่ได้กำหนด ไว้ เช่น เกี่ยวกับการจัดทำรายงานข้อมูล การตรวจสอบประสิทธิภาพของระบบป้องกัน สิ่งแวดล้อมเป็นพิษ การวิเคราะห์ปริมาณสารมลพิษในระบบป้องกันสิ่งแวดล้อมเป็นพิษและ การตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ตลอดระยะเวลาที่ได้รับอนุญาต ในการนี้ พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจเข้าไป ตรวจสอบการประกอบกิจการโรงงานของผู้ได้รับ อนุญาตได้ ซึ่งมีหลักการเช่นเดียวกับขั้นตอนติดตามผลและแก้ไข (Checking and Corrective Action) ตามมาตรฐาน ISO 14001 ซึ่งจะต้องมีการบันทึกข้อมูล Records และการตรวจสอบระบบการจัดการ แต่แนวทางการตรวจสอบดังกล่าว ยังขาด

ความเชื่อมโยงในเรื่องของการจัดทำมีการบันทึกข้อมูลที่เป็นระบบระหว่างข้อมูลและเงื่อนไขในการประกอบกิจการอุตสาหกรรม ข้อมูลการผลิต กรรมวิธีการผลิต ปริมาณของเหลือทิ้ง หรือมลพิษที่เกิดขึ้นก่อนการบำบัด และหลังการบำบัดตลอดจนข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการอื่น ๆ เพื่อให้สามารถนำเอาข้อมูลและหลักฐานที่ต้องเก็บไว้มาตรวจสอบพิสูจน์ เพื่อยืนยันความถูกต้องของรายงาน ลักษณะของวิธีการตรวจสอบที่เป็นอยู่ในปัจจุบันเป็นไปในลักษณะของการรายงานผลการปฏิบัติการควบคุมมลพิษของระบบบำบัด มากกว่าการตรวจสอบความถูกต้องตามกฎหมาย ในการบำบัดมลพิษ ซึ่งรวมถึงเงื่อนไขต่าง ๆ ของการประกอบกิจการอุตสาหกรรมด้วย¹⁴

ดังนั้น หากประสงค์จะนำระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ตามมาตรฐาน ISO 14001 มาใช้กับการประกอบกิจการโรงงานจำพวกที่ 3 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม มีอำนาจออกกฎกระทรวง กำหนดรายละเอียดเป็นหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขในการอนุญาตประกอบกิจการโรงงานจำพวกนี้ได้ ตามมาตรา 8 เมื่อผู้ได้รับอนุญาตประกอบกิจการโรงงานจำพวกนี้สามารถปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขที่กำหนดก็สามารถที่จะขอให้มีการรับรองมาตรฐาน ISO 14001 จากหน่วยงานที่ทำหน้าที่รับรองได้ต่อไป หรือกรณีและผู้ประกอบกิจการโรงงานจำพวกนี้ได้รับการรับรองมาตรฐาน ISO 14001 แล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการประกอบกิจการ อาจใช้เอกสาร หรือหลักฐานการรับรองอ้างอิงได้ อันจะเป็นการลดภาระของพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีความรับผิดชอบในการควบคุม และตรวจสอบโรงงานด้วย

1.2 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

การแบ่งประเภทของโรงงานอุตสาหกรรมตามพระราชบัญญัตินี้ มี

¹⁴ ทวีวงศ์ ศรีบุรี, "หลักการการติดตามตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อม," สิ่งแวดล้อม 2 (มกราคม-กุมภาพันธ์ 2540) : 25.

เห็น การพิจารณาไปที่โรงงานอุตสาหกรรมที่มีการกำหนดให้ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งกำหนดให้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ มีอำนาจประกาศกำหนดประเภท และขนาดของโครงการ หรือกิจการของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือเอกชนที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อเสนอขอความเห็นชอบ (มาตรา 46) รวมทั้งประกาศกำหนดประเภท และขนาดของโครงการ หรือกิจการที่ต้องเสนอรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบในการขอต่ออายุใบอนุญาตโดยวิธีการเช่นเดียวกันด้วยก็ได้ (มาตรา 49)

ปัจจุบันมีประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม 3 ฉบับ¹⁵ กำหนดประเภทและขนาดของโครงการ หรือกิจการของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือเอกชน ที่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โรงงานอุตสาหกรรมประเภทต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น อุตสาหกรรมเบตาโรเคมี, อุตสาหกรรมผลิตเหล็ก และ/หรือ เหล็กกล้า อุตสาหกรรมผลิตปูนซีเมนต์ หรืออุตสาหกรรมการผลิตเยื่อกระดาษ หากเป็นโครงการที่ไม่ต้อง เสนอขอรับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี ให้เสนอรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในชั้นขออนุญาตตั้งโรงงาน

151. ประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม (พ.ศ.2535) เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทางในการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

2. ประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2535) เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโรงงานหรือกิจการของส่วนราชการ หรือเอกชนที่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

3. ประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ฉบับที่ 3 (พ.ศ.2539) เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทางในการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

และชั้นขอขยาย หรือกรณีที่เป็นโครงการที่ต้องเสนอขอรับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี ให้เสนอขึ้นก่อนขออนุมัติต่อคณะรัฐมนตรี และชั้นขอขยาย เป็นต้น นอกจากนี้ยังมี เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ซึ่งในส่วนของแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม เป็นไปตามเอกสารท้ายประกาศซึ่งจะต้องประกอบด้วย

รายงานฉบับย่อ ที่มีสาระสำคัญเกี่ยวกับรายการแสดงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ พร้อมด้วยมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบดังกล่าว และมาตรการติดตามตรวจสอบตามแบบ สผ.1

รายงานหลัก ที่มีสาระสำคัญที่แสดงรายละเอียดเกี่ยวกับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากโครงการ, มาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม และการชดเชย รวมทั้ง มาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม ซึ่งในส่วนนี้จะเป็นส่วนหนึ่งของการติดตาม และประเมินผลภายหลังการดำเนินโครงการด้วย

กิจการซึ่งกำหนดให้ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม หากเป็นกิจการที่ต้องเสนอขอรับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี อาจขอให้บุคคล หรือสถาบัน ซึ่งเป็นผู้ชำนาญการ หรือเชี่ยวชาญ ทำการศึกษา และเสนอรายงาน หรือความเห็นประกอบการพิจารณาแต่หากเป็นกิจการซึ่งไม่จำเป็นต้องเสนอขอรับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี กำหนดให้ผู้รับผิดชอบในกิจการนั้นเป็นผู้จัดทำรายงาน (มาตรา 47) อย่างไรก็ตามอาจกำหนดให้การจัดทำรายงานดังกล่าว ต้องจัดทำหรือได้รับการรับรองจากบุคคลซึ่งได้รับอนุญาตให้เป็นผู้ชำนาญการศึกษผลกระทบสิ่งแวดล้อมก็ได้ (มาตรา 51)

เมื่อพิจารณาหลักเกณฑ์ในการรายงาน การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม เปรียบกับขั้นตอนตามมาตรฐาน ISO 14001 เห็นว่า การกำหนดประเภทของกิจการที่ต้องมีการจัดทำ รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม พิจารณากำหนดตามกิจการ หรือโครงการที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่นเดียวกับวัตถุประสงค์ของการนำ มาตรฐาน ISO 14001 มาใช้ โดยข้อมูลจากศึกษาในการจัดทำรายงาน การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ข้อมูลซึ่งมีสาระสำคัญ ที่แสดงรายละเอียดเกี่ยวกับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากโครงการ, มาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม และการชดเชย รวมทั้ง

ทั้งมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม จะต้องมีการศึกษาถึงลักษณะปัญหาที่ ทำให้เกิดมลพิษหรือลักษณะปัญหาสิ่งแวดล้อม (Aspect) และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (Impact) จากกระบวนการผลิตหรือการประกอบกิจกรรม จะมีลักษณะคล้ายกับข้อมูลในการกำหนดนโยบาย และแผนการจัดการสิ่งแวดล้อม รวมทั้งมาตรการในการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามมาตรฐาน ISO 14001

นอกจากนั้น โรงงานอุตสาหกรรมที่ได้รับการกำหนดเป็น กิจกรรมประเภทที่ต้อง มีการจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม จะต้องได้รับการประเมินผลภายหลังการดำเนิน โครงการด้วย เป็นผลให้โรงงานจะต้องมีการดำเนินการจัดการสิ่งแวดล้อมตามที่กำหนด ไว้ในรายงานอย่างต่อเนื่อง เช่นเดียวกับหลักการจัดการสิ่งแวดล้อม ตามมาตรฐาน ISO 14001 แต่ระบบการตรวจประเมินสิ่งแวดล้อมดังกล่าว ยังเน้นกันในเรื่องของการรายงาน การปฏิบัติการควบคุมมลพิษ ยังขาดความชัดเจนในการกำหนดให้มีการบันทึกข้อมูลการเก็บ รักษาหลักฐานที่สำคัญต่าง ๆ และขาดการตรวจสอบเพื่อพิสูจน์ยืนยันความถูกต้องของรายงาน นั้น ๆ และยังไม่ได้มีการนำผลการควบคุมมาวิเคราะห์เพื่อใช้เป็นแนวทาง หรือมาตรการ การปฏิบัติเพื่อการตรวจประเมินสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ¹⁶ ดังนั้น หากประสงค์จะนำระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ตามมาตรฐาน ISO 14001 มาใช้ กับกิจการที่จะต้องมีการทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม อาจมีการปรับปรุง ประกาศกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม เรื่องรายงานการวิเคราะห์ ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ระบุข้อมูลรายละเอียดให้ครอบคลุมถึงข้อมูลในการขอรับการรับรอง ตามมาตรฐาน ISO 14001 เพื่อว่าโรงงานอุตสาหกรรมจะสามารถนำข้อมูลดังกล่าวในการ เสนอขอรับการรับรอง ISO 14001 ได้ หรือเมื่อประกอบกิจการตามที่ได้รับอนุญาต แล้ว หากจะต้องมีการตรวจประเมินภายหลังผู้ได้รับอนุญาตซึ่งได้รับการรับรองตามมาตรฐาน ISO 14001 อาจนำหลักฐานการรับรองดังกล่าวแสดงต่อพนักงานเจ้าหน้าที่แทนการ ตรวจสอบประเมินภายหลัง ซึ่งจะทําให้ลดภาระของพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีหน้าที่ความรับผิดชอบในเรื่องนี้ได้

¹⁶ทวิวงศ์ ศรีบุรี, หลักการการติดตามตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อม, หน้า 26.

2. การกำหนดตามพื้นที่

การแบ่งพื้นที่เพื่อให้มีการนำ ISO 14001 มาใช้ มีกฎหมายที่นำมาพิจารณา 2 ฉบับ คือ

2.1 พระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522

การจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมครั้งแรกที่บางชัน ในปี พ.ศ. 2510

มีวัตถุประสงค์ให้โรงงานอุตสาหกรรมมาตั้งอยู่ในบริเวณเดียวกัน เพื่อให้ง่ายต่อการควบคุมตลอดจนป้องกันมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรม ตามพระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 แบ่งเขตอุตสาหกรรมออกตามวัตถุประสงค์ในการผลิตสินค้าอุตสาหกรรม เพื่อกำหนดให้ได้รับสิทธิ และประโยชน์ที่แตกต่างกัน ออกเป็น 2 ประเภท (มาตรา 36) คือ

1. เขตอุตสาหกรรมทั่วไป ได้แก่ เขตพื้นที่ที่กำหนดไว้สำหรับประกอบอุตสาหกรรมและกิจการอื่นที่เป็นประโยชน์หรือเกี่ยวเนื่องกับการประกอบอุตสาหกรรม

2. เขตอุตสาหกรรมส่งออก ได้แก่ เขตพื้นที่ที่กำหนดไว้สำหรับการประกอบอุตสาหกรรม การค้า หรือการบริการเพื่อส่งสินค้าออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศ และกิจการอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์หรือเกี่ยวเนื่องกับการประกอบอุตสาหกรรมการค้าหรือการบริการเพื่อส่งสินค้าออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศ

การแบ่งเขตอุตสาหกรรมเช่นนี้ จึงไม่น่าจะสอดคล้องกับหลักการเดิมที่มีวัตถุประสงค์ในการควบคุมมลพิษ เนื่องจากมิได้นำเอาหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการปล่อยมลพิษมาเป็นตัวกำหนดเขตอุตสาหกรรม ไม่แยกประเภทโรงงานอุตสาหกรรมตามลักษณะที่ก่อให้เกิดมลพิษให้ชัดเจนเสียก่อนอันเบื้องต้น ทำให้โรงงานหลายประเภทที่มีของเสียที่เกิดขึ้นจากกระบวนการผลิต ในรูปแบบต่าง ๆ กัน ตั้งอยู่ในพื้นที่เดียวกันจึงอาจทำให้เกิดปัญหาในการตรวจสอบการประกอบกิจการโรงงานอุตสาหกรรม¹⁷ อย่างไรก็ตามการนิคมอุตสาหกรรม

¹⁷ กุเมท ทองภิญโญชัย, การนำกฎหมายในการป้องกันและแก้ไขมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรม, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชานิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534. หน้า 243.

กรมแห่งประเทศไทยมีอำนาจในการกำหนดประเภท และขนาดของกิจการอุตสาหกรรม การค้า เพื่อส่งออกหรือกิจการอื่นที่เป็นประโยชน์ หรือเกี่ยวเนื่องที่พึงอนุญาตให้ประกอบใน นิคมอุตสาหกรรม ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด และมีอำนาจ ในการควบคุมการดำเนินงานของผู้ประกอบการให้เป็นไปตามระเบียบ ข้อบังคับและกฎหมาย รวมทั้งการดำเนินงานที่เกี่ยวกับสาธารณสุข หรือที่กระทบกระเทือนต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม (มาตรา 10)

ผู้ประกอบการในนิคมอุตสาหกรรมได้รับสิทธิประโยชน์ตามพระราชบัญญัติฉบับ นี้หลายประการ ทั้งในรูปแบบที่เกี่ยวกับภาษีอากร เช่น อาจได้รับอนุญาตให้ถือกรรมสิทธิ์ ที่ดินในนิคมอุตสาหกรรมเพื่อประกอบกิจการได้เกินกำหนดที่พึงมีได้ตามกฎหมายอื่น(มาตรา 44) โดยเฉพาะเขตอุตสาหกรรมส่งออก (EPZ) จะได้รับสิทธิประโยชน์นอกเหนือจากเขต นิคมอุตสาหกรรมทั่วไป เช่น ได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมพิเศษ ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุน ภาษีขาเข้าและภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีสำหรับเครื่องจักร อุปกรณ์เครื่องมือ เครื่องใช้ รวมทั้งส่วนประกอบที่จำเป็นต่องานในการผลิต และในการสร้างโรงงาน หรือ อาคาร (มาตรา 48) หรือสำหรับของที่นำเข้ามาเพื่อใช้ในการผลิตสินค้า (มาตรา 49) หรือส่วนประกอบซึ่งได้นำเข้า รวมทั้งผลพลอยได้และผลิตภัณฑ์อื่นที่ได้จากการผลิต(มาตรา 50) หรือได้รับการยกเว้น หรือคืนค่าภาษีสำหรับผลิตภัณฑ์ ที่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายให้ได้รับยกเว้น (มาตรา 52) เป็นต้น

เมื่อพิจารณาการแบ่งพื้นที่ ตามพระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 ประกอบกับขั้นตอนตามมาตรฐาน ISO 14001 แล้ว เห็นว่า เขต อุตสาหกรรมส่งออก เป็นเขตพื้นที่ที่กำหนดไว้สำหรับการประกอบอุตสาหกรรม การค้า หรือการบริการ เพื่อส่งสินค้าออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศและกิจการอื่น ๆ ในขณะที่ ยกันการรับรองมาตรฐาน ISO 14001 ก็เป็นมาตรฐานระหว่างประเทศที่หลายประเทศ กำหนดเป็นเงื่อนไขในการรับสินค้า ผู้ประกอบการในเขตอุตสาหกรรมส่งออก จะได้รับ สิทธิ และประโยชน์จากการประกอบการอุตสาหกรรมในเขตอุตสาหกรรมส่งออก ประกอบ กับการที่วัตถุประสงค์ของการก่อตั้งนิคมอุตสาหกรรม ตั้งแต่เริ่มแรก ก็คือ เพื่อประโยชน์ ในการควบคุม ดูแลการประกอบกิจการโรงงานและการป้องกันมลพิษ ดังนั้น หากประสงค์

จะนำมาตรฐาน ISO 14001 มาใช้ในเขตนิคมอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย อาจใช้อำนาจในการกำหนดหลักเกณฑ์ หรือเงื่อนไขให้ผู้ประกอบกิจการโรงงานอุตสาหกรรม ปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมาย รวมทั้งการดำเนินงานที่เกี่ยวกับสาธารณสุข หรือที่กระทบกระเทือนต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมได้ (มาตรา 10) ให้เป็นไปตามมาตรฐาน ISO 14001 ซึ่งเมื่อโรงงานอุตสาหกรรมในเขตนิคมอุตสาหกรรมได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่การนิคมอุตสาหกรรมกำหนด ก็ย่อมจะสามารถขอรับการรับรอง ISO 14001 ได้ . ขณะเดียวกันหากโรงงานอุตสาหกรรมในเขตนิคมอุตสาหกรรมได้รับการรับรอง ISO 14001 แล้ว ก็สามารถนำหลักฐานการตรวจสอบรับรองจากผู้รับรองแทนการตรวจสอบของพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งจะเป็นการลดภาระหน้าที่ความรับผิดชอบในการตรวจสอบของพนักงานเจ้าหน้าที่

2.2 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

แบ่งพื้นที่เพื่อกำหนดมาตรการในการควบคุมและจัดการสิ่งแวดล้อม ออกเป็น 2 ลักษณะ คือ เขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม โดยกำหนดค่าให้พื้นที่ซึ่งมีลักษณะเป็นพื้นที่ต้นน้ำลำธาร หรือมีระบบนิเวศตามธรรมชาติที่แตกต่างจากพื้นที่อื่นโดยทั่วไป หรือมีระบบนิเวศตามธรรมชาติที่อาจถูกทำลาย หรืออาจได้รับผลกระทบกระเทือนจากกิจกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ได้โดยง่าย หรือเป็นพื้นที่ที่มีคุณค่าทางธรรมชาติ หรือศิลปกรรมอันควรแก่การอนุรักษ์ และพื้นที่นั้นยังมิได้ถูกประกาศให้เป็นเขตอนุรักษ์ (มาตรา 43) ส่วน เขตควบคุมมลพิษ กำหนดค่าให้ท้องที่ที่มีปัญหามลพิษซึ่งมีแนวโน้มที่จะร้ายแรงถึงขนาดเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน หรืออาจก่อให้เกิดผลกระทบเสียหายต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม เป็นเขตควบคุมมลพิษเพื่อดำเนินการควบคุม ลด และขจัดมลพิษได้ (มาตรา 59)

สำหรับการประกาศพื้นที่ค่าให้เป็นเขตควบคุมสิ่งแวดล้อม หรือเขตควบคุมมลพิษ ย่อมมีผลโดยตรงต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมของแหล่งกำเนิดมลพิษที่อยู่ในพื้นที่นั้น เนื่องจากกฎหมายกำหนดให้ผู้ว่าราชการจังหวัดในพื้นที่ให้ทำหน้าที่จัดทำ "แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม" (มาตรา 37) โดยเฉพาะในเขตควบคุมมลพิษ กำหนดค่าให้แผนปฏิบัติการเพื่อลดและขจัดมลพิษในเขตควบคุมมลพิษ ซึ่งเจ้าพนักงานท้องถิ่นจัดทำขึ้น (มาตรา 60) มารวม

เป็นส่วนหนึ่งของแผนปฏิบัติการเพื่อจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมระดับจังหวัดด้วย(มาตรา 37
วรรคสอง) นอกจากนั้นในเขตควบคุมมลพิษ คณะกรรมการควบคุมมลพิษ มีอำนาจหน้าที่
เสนอความเห็นให้คำแนะนำที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะการควบคุม
มลพิษหลายประการ เช่น การเสนอความเห็นเกี่ยวกับการกำหนดมาตรการส่งเสริมด้าน
ภาษีอากร และการลงทุนของเอกชน เสนอแนะการกำหนดอัตราค่าบริการ สำหรับระบบ
บำบัดน้ำเสียรวมหรือระบบกำจัดของเสียรวม ให้คำแนะนำในการกำหนดมาตรฐานควบคุม
มลพิษและอื่น ๆ (มาตรา 53)ถ้าเปรียบเทียบกับขั้นตอนตามมาตรฐาน ISO 14001 แล้ว
การประกาศเขตควบคุมมลพิษ พิจารณาจากเขตท้องที่มีปัญหามลพิษ ซึ่งมีแนวโน้มที่จะร้าย
แรงถึงขนาดเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน หรืออาจก่อให้เกิดผลกระทบเสีย
หายต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม ย่อมชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นจะต้องมีมาตรการต่าง ๆ ที่จะเข้า
ไปช่วยเหลือหรือสนับสนุนให้มีการแก้ไขปัญหามลพิษในเขตท้องที่นั้น ๆ การส่งเสริมให้โรง
งานอุตสาหกรรมในเขตควบคุมมลพิษนำมาตรฐาน ISO 14001มาใช้ย่อมจะเกิดประโยชน์
ต่อการจัดการสิ่งแวดล้อม และแก้ไขปัญหามลพิษ โดยที่คณะกรรมการควบคุมมลพิษมีอำนาจ
หน้าที่เสนอความเห็น เกี่ยวกับการกำหนดมาตรการส่งเสริมด้านภาษีอากร และการลงทุน
ของเอกชน (มาตรา 35) จึงสามารถใช้อำนาจดังกล่าวข้างต้นกำหนดมาตรการส่งเสริม
ต่าง ๆ ให้แก่โรงงานอุตสาหกรรมซึ่งได้รับการรับรองตามมาตรฐาน ISO 14001 ได้ อัน
จะเป็นแนวทางหนึ่งที่จะส่งเสริมให้ผู้ประกอบกิจการโรงงานอุตสาหกรรมในเขตควบคุม
มลพิษยื่นขอรับการรับรองตามมาตรฐาน ISO 14001 มากยิ่งขึ้น

นอกจากนั้นในเขตควบคุมมลพิษจะต้องมีการจัดระบบบำบัดน้ำเสียรวมหรือระบบ
กำจัดของเสียรวมของทางราชการที่จำเป็นสำหรับการลดและขจัดมลพิษ (มาตรา 61)จึง
เป็นอีกแนวทางที่จะส่งเสริมให้ผู้ประกอบกิจการโรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาด
เล็ก ซึ่งไม่สามารถติดตั้งหรือจัดให้มีระบบบำบัดน้ำเสียหรือระบบกำจัดของเสียเป็นของตนเอง
เนื่องจากขาดเงินทุน ได้ส่งน้ำเสีย หรือของเสียจากการประกอบกิจการโรงงาน
อุตสาหกรรมของตนไปบำบัด หรือกำจัดในระบบบำบัดน้ำเสียรวม หรือระบบกำจัดของเสีย
รวมของทางราชการ ซึ่งเมื่อสามารถจัดการของเสียได้เช่นนี้ ย่อมจะทำให้โรงงาน
อุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดเล็กสามารถขอรับการรับรองตามมาตรฐาน ISO 14001

4.3 การนำ ISO 14001 มาใช้

การนำมาตรฐานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14001 มาใช้ในประเทศไทยขณะนี้ โดยสถานภาพทางกฎหมาย ได้ถูกนำมาใช้ตามความสมัครใจ เช่นเดียวกับหลักการของมาตรฐานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยกำหนดเป็นมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ออกตามความในมาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมอุตสาหกรรมเท่านั้น มิได้มีวัตถุประสงค์ในการนำมาใช้เพื่อป้องกันมลพิษจากการประกอบกิจการโรงงานอุตสาหกรรมโดยตรงดังเช่นการกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์ตามมาตรา 17 แต่อาจนำมาตรฐาน ISO 14001 มาใช้เป็นมาตรการส่งเสริมให้มีการป้องกันมลพิษจากการประกอบกิจการโรงงานอุตสาหกรรมได้ สำหรับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อม มีบทบัญญัติทั้งที่มีสภาพบังคับทางกฎหมาย และที่กำหนดมาตรการส่งเสริมให้มีการจัดการสิ่งแวดล้อมหลายฉบับ ได้แก่

4.3.1 มาตรการบังคับตามกฎหมาย (Mandatory Measures)

กฎหมายที่กำหนดมาตรการบังคับเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ที่ใช้กับโรงงานอุตสาหกรรม แยกพิจารณาได้ดังนี้

1. พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535
มีวัตถุประสงค์ให้เจ้าของ หรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษได้มีการจัดการของเสียก่อนที่จะปล่อยทิ้งออกสู่สิ่งแวดล้อมภายนอก โดยกฎหมายได้กำหนดสภาพบังคับไว้ คือ หากเจ้าของหรือผู้ครอบครองไม่บำบัดน้ำเสีย หรือกำจัดของเสียของตนเองและปล่อยทิ้งมลพิษออกสู่สิ่งแวดล้อมภายนอก หรือไม่จัดส่งน้ำเสีย หรือของเสียไปบำบัด โดยระบบบำบัดน้ำเสียรวม หรือกำจัดของเสียรวม จะต้องถูกปรับตามอัตราที่กฎหมายกำหนด (มาตรา 90 และมาตรา 92) นอกจากนั้นเจ้าพนักงานท้องถิ่น หรือพนักงานเจ้าหน้าที่

มีอำนาจรวมไปถึงการเรียกร้องค่าเสียหาย ค่าบริการและค่าปรับ ในส่วนนี้กฎหมายให้นำ มาหักส่งเข้ากองทุนสิ่งแวดล้อม (มาตรา 93) นอกจากนั้นยังจะต้องได้รับโทษจำคุก หรือ ปรับตามกฎหมายอีกส่วนหนึ่งด้วย (มาตรา 104)

2. พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.2535

มีวัตถุประสงค์ให้ผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรม ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ในการขออนุญาตและการดำเนินกิจการ เช่น กำหนดให้ผู้ประกอบการ โรงงานจากพวกที่ 2 ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดใน กฎกระทรวงและประกาศของ รัฐมนตรี (มาตรา 11) และผู้ประกอบการโรงงานจากพวกที่ 3 ต้องได้รับอนุญาตและ ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวง (มาตรา 12) หากมิได้ปฏิบัติตามจะต้องได้ รับโทษ จำคุก หรือปรับ ตามที่กฎหมายกำหนด (มาตรา 48 - 50) และยังคงครอบคลุม กรณีที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบการดังกล่าวแล้ว ผู้ประกอบการโรงงานยังต้องปฏิบัติ ตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมาย เมื่อการประกอบการโรงงานนั้นก่อให้เกิด อันตรายหรือความเดือดร้อนแก่บุคคล หรือทรัพย์สินที่อยู่ในโรงงานหรือที่อยู่ใกล้เคียง กับโรงงานโดยไม่มีเหตุอันควร โดยให้ปลัดกระทรวงหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายมีอำนาจสั่ง ให้ผู้ประกอบการนั้นหยุดประกอบการโรงงานทั้งหมด หรือบางส่วนเป็นการชั่วคราว และปรับปรุงแก้ไขโรงงานนั้นเสียใหม่ หรือปฏิบัติให้ถูกต้องภายในระยะเวลาที่กำหนด (มาตรา 39 วรรคหนึ่ง) ถ้าหากผู้ประกอบการโรงงานไม่ปรับปรุงแก้ไขโรงงาน หรือ ไม่ปฏิบัติให้ถูกต้อง ภายในเวลาที่กำหนดก็มีอำนาจสั่งปิดโรงงานได้ หากเป็นโรงงาน จากพวกที่ 3 ให้คำสั่งปิดโรงงานดังกล่าวมีผลในการเพิกถอนใบอนุญาตด้วย

3. พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535

ได้กำหนดบทลงโทษ แก่ผู้ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง กับการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและมาตรการในการควบคุม หรือกำกับสำหรับดูแลกิจการ หรือการดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ (มาตรา 6 และ 68)หรือแก่ผู้ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของ เจ้าพนักงานท้องถิ่น ซึ่งได้ออกคำสั่งเป็นหนังสือให้ผู้ซึ่งเป็นต้นเหตุ หรือเกี่ยวข้องกับการ

ก่อหรืออาจก่อให้เกิดเหตุรำคาญนั้น ระงับ หรือป้องกันเหตุรำคาญภายในเวลาอันสมควร (มาตรา 74) ต้องได้รับโทษจำคุก หรือปรับตามกฎหมาย

4. พระราชบัญญัติวัดถุอันตราย พ.ศ.2535

ได้กำหนดบทลงโทษแก่ผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ส่งออก และผู้มีไว้ในครอบครองซึ่งวัดถุอันตรายซึ่งไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด เช่นกรณีเป็นวัดถุอันตรายชนิดที่ 1 ต้องปฏิบัติตามประกาศของรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบ (มาตรา 21) กรณีเป็นวัดถุอันตรายชนิดที่ 2 จะต้องแจ้งความประสงค์จะดำเนินการให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบก่อน (มาตรา 22) สำหรับวัดถุอันตรายชนิดที่ 3 จะต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ (มาตรา 23) ส่วนวัดถุอันตรายชนิดที่ 4 กฎหมายห้ามมิให้ผู้ใดผลิต นำเข้า หรือมีไว้ในครอบครองโดยเจ้าของจะต้องจัดการทำลาย หรือดำเนินการกับวัดถุอันตรายของตนตามที่พนักงานเจ้าหน้าที่มีคำสั่งภายในระยะเวลาที่พนักงานเจ้าหน้าที่กำหนด (มาตรา 41 และ มาตรา 43)

5. พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ.2456แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2535

ได้กำหนดบทลงโทษแก่ ผู้เท ทิ้ง หรือทำด้วยประการใด ๆ ให้หิน กรวด ดิน โคลน อับเฉา สิ่งของ หรือสิ่งปฏิกูลใด ๆ หรือน้ำมันและเคมีภัณฑ์ หรือปล่อยน้ำมันปิโตรเลียม หรือน้ำมันที่ปนกับน้ำรั่ว ลงในแม่น้ำ ลำคลอง บึง อ่างเก็บน้ำ หรือ ทะเลสาบ (มาตรา 119 มาตรา 119 ทวิ และมาตรา 204) นอกจากนั้นผู้ฝ่าฝืนยังต้องชดเชยค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียในการแก้ไขสิ่งที่เป็นพิษ หรือชดเชยค่าเสียหายด้วย

6. พระราชบัญญัติการส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน พ.ศ.2535

ได้กำหนดบทลงโทษแก่ เจ้าของโรงงานควบคุม และอาคารควบคุม ซึ่งไม่ตรวจสอบและวิเคราะห์การใช้พลังงานตามหลักเกณฑ์ วิธีการและระยะเวลาที่กำหนด (มาตรา 11 (5) และมาตรา 21) หรือไม่จัดส่ง และบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการผลิต การ

ใช้พลังงานและการอนุรักษ์พลังงาน (มาตรา 11) นอกจากนี้ ยังกำหนดให้เจ้าของโรงงานและอาคารควบคุมที่ไม่ดำเนินการอนุรักษ์พลังงาน ตามมาตรฐาน หลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง จะต้องเสียค่าธรรมเนียมพิเศษการใช้ไฟฟ้า และไม่ได้รับสิทธิ หรือระงับสิทธิในการขอรับการสนับสนุน และช่วยเหลือจากกองทุนเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน (มาตรา 42) อีกด้วย

ในการประกอบกิจการโรงงานอุตสาหกรรม ผู้ประกอบกิจการ ได้ถูกกำหนดให้ มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อมหลายฉบับ เช่น หน้าที่ของเจ้าของ หรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษ ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 หน้าที่ของผู้ประกอบกิจการโรงงาน ตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.2535 หน้าที่ของผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ส่งออก หรือผู้มีไว้ในครอบครอง ซึ่งวัตถุอันตราย ตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 หน้าที่ของเจ้าของโรงงาน ควบคุมหรืออาคารควบคุม ตามพระราชบัญญัติการส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน พ.ศ.2535 ซึ่งหากผู้ประกอบกิจการโรงงานละเลยต่อหน้าที่ที่มีกฎหมายกำหนด ก็จะต้องรับผิดชอบตามกฎหมายแต่ละฉบับกำหนดไว้ ซึ่งอาจมีสภาพบังคับทางแพ่ง ทางอาญา หรือทางปกครอง ดังนั้น แม้ว่าผู้ประกอบกิจการโรงงานอุตสาหกรรมจะไม่ยื่นขอการรับรอง ISO 14001 ก็ยังคงมีหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายอยู่แล้ว และหากไม่ปฏิบัติก็จะได้รับโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ปัจจุบันมีกฎหมายที่กำหนดสภาพบังคับในการจัดการสิ่งแวดล้อมจำนวนมาก ซึ่งการที่จะให้เกิดผลทางปฏิบัติจะต้องอาศัยการตรวจสอบ และควบคุม ของพนักงานเจ้าหน้าที่ แต่ปัญหามลพิษที่เกิดขึ้นจากโรงงานอุตสาหกรรมได้ชี้ให้เห็นว่า การตรวจสอบ และควบคุมยังขาดประสิทธิภาพ และการกำหนดมาตรการบังคับ อาจจะไม่ใช่แนวทางการป้องกันมลพิษที่เหมาะสม จึงต้องมีการหาแนวทางที่จะส่งเสริมให้มีการนำมาตรการต่าง ๆ มาใช้เพื่อป้องกันปัญหามลพิษให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น มาตรการบังคับโดยกฎหมายฉบับต่าง ๆ เป็นมาตรการบังคับให้โรงงานอุตสาหกรรมต้องจัดการสิ่งแวดล้อม มีให้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งหากมีการจัดการตาม ISO 14001 เท่ากับมีการจัดการสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายฉบับอื่น ๆ ดังนั้นมาตรการบังคับในที่นี้จึงไม่ใช่มาตรการบังคับให้โรงงานอุตสาหกรรมต้องได้รับการรับรองตามมาตรฐาน ISO 14001

4.3.2 มาตรการโดยสมัครใจ (Voluntary Measures)

การพิจารณากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อม พบว่ามีบทบัญญัติที่ได้กำหนดมาตรการส่งเสริมให้มีการจัดการสิ่งแวดล้อม อันถือเป็นมาตรการที่ผู้ประกอบการ ซึ่งปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ หรือเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดด้วยความสมัครใจจะได้รับสิทธิ หรือประโยชน์เป็นการตอบแทน ซึ่งปัจจุบันมีกฎหมายที่กำหนดมาตรการส่งเสริมให้มีการจัดการสิ่งแวดล้อมหลายฉบับ ซึ่งได้กำหนดมาตรการทางด้านภาษี, มาตรการทางด้านส่งเสริมการลงทุน และกำหนดมาตรการสนับสนุนและอุดหนุนด้านการเงิน ได้แก่

1. มาตรการสนับสนุนและอุดหนุนทางการเงินจากรัฐ (Subsidies)

มาตรการส่งเสริมตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อม 2 ฉบับ คือ

1.1 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

พ.ศ. 2535

กำหนดให้จัดตั้ง "กองทุนสิ่งแวดล้อม" โดยมีวัตถุประสงค์ในการใช้จ่ายเพื่อกิจการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานระบบบำบัดน้ำเสียหรือระบบกำจัดของเสีย ในส่วนของเอกชนกำหนดให้ผู้ที่มิหน้าที่ตามกฎหมาย ที่จะต้องจัดให้มีระบบบำบัดอากาศเสีย ระบบกำจัดของเสียหรืออุปกรณ์ใด เพื่อการควบคุมบำบัดหรือกำจัดมลพิษที่เกิดจากกิจกรรม หรือการดำเนินกิจการของตนเอง หรือผู้ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการเป็นผู้รับจ้างให้บริการ บำบัดน้ำเสีย หรือกำจัดของเสีย มีสิทธิกู้ยืมเงินจากกองทุนสิ่งแวดล้อมได้ (มาตรา 23) โดยเจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษ ซึ่งหมายความรวมถึงผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมด้วย

1.2 พระราชบัญญัติการส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน พ.ศ. 2535

กำหนดให้จัดตั้ง "กองทุนเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน"

โดยมีวัตถุประสงค์ในการใช้เงินทุนหมุนเวียน เงินช่วยเหลือ หรือเงินอุดหนุนสำหรับการลงทุน และดำเนินงานอนุรักษ์พลังงาน หรือเพื่อการแก้ไขปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมจากการอนุรักษ์พลังงานของส่วนราชการ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือเอกชน (มาตรา 25)

2. มาตรการส่งเสริมการลงทุน

2.1 พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520

ได้กำหนดให้โครงการลงทุนที่จะได้รับการส่งเสริม ต้องเป็นโครงการลงทุนที่มีความเหมาะสมทางเศรษฐกิจ และเทคโนโลยีตามที่กฎหมาย หรือหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการเห็นว่าจำเป็นและเหมาะสม (มาตรา 18) และต้องเป็นโครงการที่มีมาตรการอันสมควรที่จะป้องกัน และควบคุมมิให้เกิดผลเสียหายต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม (มาตรา 19) และได้กำหนดสิทธิ และประโยชน์แก่ผู้ได้รับการส่งเสริมการลงทุน ดังนี้

1) สิทธิประโยชน์เกี่ยวกับคนเข้าเมือง

อนุญาตให้คนต่างด้าว เข้ามานรราชอาณาจักรเพื่อศึกษา
สู่ทางการลงทุน หรือกระทำการอันใดที่จะเป็นประโยชน์ต่อการลงทุนได้ตามกำหนดระยะเวลา (มาตรา 24) อนุญาตให้ผู้ได้รับการส่งเสริมการลงทุนนำคนต่างด้าวซึ่งเป็นช่างฝีมือ
ผู้ชำนาญการ คู่สมรส และบุคคลซึ่งอยู่ในความอุปการะ เข้ามานรราชอาณาจักรได้
(มาตรา 25)

2) สิทธิประโยชน์งานการทางานของคนต่างชาติ

อนุญาตให้คนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตเข้ามานรราช
อาณาจักรดังกล่าว ทำงานเฉพาะตำแหน่งหน้าที่การงานที่กำหนดได้ (มาตรา 26)

3) สิทธิประโยชน์งานการถือกรรมสิทธิ์ที่ดิน

กำหนดให้ผู้ได้รับการส่งเสริมการลงทุนได้รับอนุญาต
ให้ถือกรรมสิทธิ์ที่ดินเพื่อประกอบกิจการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนตามจำนวนที่คณะกรรมการเห็นสมควร แม้จะเกินกำหนดที่พึงมีได้ตามกฎหมายอื่น (มาตรา 27)

2.2 พระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522

กำหนดให้ผู้ประกอบกิจการในเขตนิคมอุตสาหกรรมโดย
เฉพาะเขตอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกได้รับสิทธิ และประโยชน์ ดังนี้

1) สิทธิประโยชน์เกี่ยวกับคนเข้าเมือง

ผู้ประกอบกิจการได้รับอนุญาตให้นำคนต่างด้าว ซึ่ง

เป็นช่างฝีมือผู้ชำนาญการ คู่สมรส และบุคคลซึ่งอยู่ในอุปการะเข้ามา และอยู่ในราชอาณาจักร ตามจำนวน และภายในกำหนดระยะเวลาที่คณะกรรมการของการนิคมอุตสาหกรรม เห็นสมควร (มาตรา 45)

2) สิทธิประโยชน์ในการทำงานของคนต่างชาติด

คนต่างด้าวซึ่งเป็นช่างฝีมือหรือผู้ชำนาญการ ซึ่งได้รับ อนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักร ตามมาตรา 45 ได้รับอนุญาตให้ทำงานเฉพาะตำแหน่งที่ คณะกรรมการของการนิคมอุตสาหกรรม ให้ความเห็นชอบตลอดระยะเวลาที่ได้รับอนุญาต ให้อยู่ในราชอาณาจักร

3) สิทธิประโยชน์ในการถือกรรมสิทธิ์ที่ดิน

กำหนดให้ผู้ประกอบกิจการในเขตนิคมอุตสาหกรรม ทั้ง ชาวไทยและชาวต่างประเทศ อาจได้รับอนุญาตให้ถือกรรมสิทธิ์ที่ดินในนิคมอุตสาหกรรม เพื่อประกอบกิจการได้ตามจำนวนเนื้อที่ ซึ่งคณะกรรมการของการนิคมอุตสาหกรรมเห็น สมควรแม้จะเกิดกำหนดที่พึงมีได้ตามกฎหมายอื่น (มาตรา 44)

ผู้ประกอบอุตสาหกรรมซึ่งมีภูมิลำเนาในราชอาณาจักร จะได้รับอนุญาตให้ส่ง เงินออกนอกราชอาณาจักรเป็นเงินต่างประเทศ เมื่อเงินนั้นเป็นเงินทุนที่นำเข้ามาเป็น เงินปันผล หรือผลประโยชน์ที่เกิดจากเงินทุนนั้นเป็นเงินต่างประเทศ และเป็นเงินที่ ประกอบอุตสาหกรรมมีข้อผูกพันกับต่างประเทศ (มาตรา 47)

2.3 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

พ.ศ. 2535

กำหนดให้เจ้าของ หรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษ ซึ่ง มีหน้าที่ต้องจัดให้มี ระบบบำบัดอากาศเสีย ระบบบำบัดน้ำเสีย หรือระบบกำจัดของเสีย อย่างอื่นรวมทั้งอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ และวัสดุที่จำเป็นสำหรับแหล่งกำเนิดมลพิษ นั้น หรือผู้รับจ้างให้บริการซึ่งได้รับอนุญาตตามกฎหมาย ขอรับอนุญาตจากผู้ชำนาญการหรือ ผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศ เข้ามาปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ติดตั้ง ควบคุมหรือดำเนินการระบบ บำบัดอากาศเสีย ระบบบำบัดน้ำเสีย หรือระบบกำจัดของเสีย ในกรณีที่ไม่สามารถจัดหา

และว่าจ้างบุคคลที่มีคุณสมบัติที่จะเป็นผู้ควบคุมเครื่องจักร อุปกรณ์ เครื่องมือ หรือเครื่องใช้ที่นำเข้ามาในราชอาณาจักรได้ภายในราชอาณาจักร รวมทั้งขอยกเว้นภาษีเงินได้ของบุคคลนั้นที่จะเกิดขึ้น เนื่องจากการเข้ามาปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ควบคุมในราชอาณาจักรด้วย

เจ้าของ หรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษ ซึ่งไม่มีหน้าที่ตามกฎหมายดังกล่าวตามวรรคหนึ่ง แต่ประสงค์จะจัดให้มีระบบอุปกรณ์ เครื่องมือหรือเครื่องใช้ของตนเอง เพื่อทำการบำบัดอากาศเสีย น้ำเสีย หรือของเสียอย่างอื่นที่เกิดจากกิจการหรือการดำเนินกิจการของตนมีสิทธิที่จะขอรับการส่งเสริมและช่วยเหลือจากทางราชการตามวรรคหนึ่งได้ (มาตรา 94)

3. มาตรการทางภาษี (Tax Measures)

3.1 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

พ.ศ. 2535

กำหนดให้เจ้าของ หรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษ ซึ่งมีหน้าที่ต้องจัดให้มี ระบบบำบัดอากาศเสีย ระบบบำบัดน้ำเสีย หรือระบบกำจัดของเสียอย่างอื่นรวมทั้งอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้และวัสดุที่จำเป็นสำหรับแหล่งกำเนิดมลพิษนั้น หรือผู้รับจ้างให้บริการซึ่งได้รับอนุญาตตามกฎหมาย มีสิทธิขอรับการส่งเสริมและช่วยเหลือจากทางราชการ โดยขอรับความช่วยเหลือด้านอากรขาเข้า สำหรับการนำเข้ามาในราชอาณาจักร ซึ่งเครื่องจักร อุปกรณ์ เครื่องมือ หรือเครื่องใช้หรือวัสดุที่จำเป็นซึ่งไม่สามารถจัดหาได้ภายในราชอาณาจักร (มาตรา 94)

3.2 พระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ.

2522

กำหนดให้ผู้ประกอบกิจการในเขตอุตสาหกรรม เพื่อการส่งออกได้รับสิทธิ ประโยชน์ ดังนี้

- ยกเว้นค่าธรรมเนียมพิเศษ ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุน อากรขาเข้า ภาษีมูลค่าเพิ่ม และภาษีสรรพสามิต สำหรับเครื่องจักร อุปกรณ์ เครื่องมือ และเครื่องใช้ รวมทั้งส่วนประกอบของสิ่งดังกล่าวที่จำเป็นต้องใช้งาน

การผลิต และของที่ใช้ในการสร้างประกอบ หรือติดตั้งเป็นโรงงานหรืออาคาร(มาตรา 48 และมาตรา 3 พระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ฉบับที่ 2 พ.ศ.2534)

- ยกเว้นค่าธรรมเนียมพิเศษ ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุน อกรขาเข้า ภาษีมูลค่าเพิ่ม และภาษีสรรพสามิต สำหรับของที่นำเข้ามาเพื่อใช้ในการผลิตสินค้า (มาตรา 49 และมาตรา 3 พระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ฉบับที่ 2 พ.ศ.2534)

- ยกเว้นอากรขาออก ภาษีมูลค่าเพิ่ม และภาษีสรรพสามิต สำหรับของซึ่งได้นำเข้ามาตามมาตรา 49 รวมทั้งผลิตภัณฑ์สิ่งพลอยได้ และสิ่งอื่นที่ได้จากการผลิต (มาตรา 50 และมาตรา 3 พระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ฉบับที่ 2 พ.ศ.2534)

- ยกเว้นหรือคืนค่าภาษีอากร สำหรับของ ที่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายให้ได้รับยกเว้น หรือคืนค่าภาษีอากร เมื่อได้ส่งออกภายนอกราชอาณาจักร ซึ่ง ถึงแม้จะมีได้มีการส่งออกภายนอกราชอาณาจักรแต่ได้เป็นการนำเข้าไปในเขตอุตสาหกรรมส่งออกเพื่อใช้ตามมาตรา 48 หรือมาตรา 49 (มาตรา 52)

การที่ผู้ประกอบการกิจการโรงงานอุตสาหกรรมที่ได้รับการรับรองตามมาตรฐาน ISO 14001 ซึ่งมีการจัดการสิ่งแวดล้อมที่สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดไว้ ย่อมจะทำาให้ได้รับสิทธิ และประโยชน์ ในทางปฏิบัติผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรม 18 ที่มีนโยบายในการจัดการสิ่งแวดล้อม และได้ดำเนินการเพื่อขอให้มีการรับรองตามมาตรฐาน ISO 14001 จะยื่นขอรับการส่งเสริมหรือสนับสนุนจากทางราชการพร้อมกันไปด้วย ผู้วิจัยเห็นว่า หากผู้ประกอบการโรงงานที่กำลังดำเนินการขอรับการรับรองตามมาตรฐาน ISO 14001 ทราบและเข้าใจถึงวิธีดำเนินการเพื่อให้ได้รับสิทธิประโยชน์ ก็จะทำให้สามารถลงทุน ในระบบการจัดการของเสียของโรงงานอุตสาหกรรมของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

18 สัมภาษณ์ คุณเตชิน ชัยณรงค์สิงห์, หัวหน้าส่วนผลิต บริษัทอุตสาหกรรมกระดาษศรีฟ้าไทยจำกัด, 3 มกราคม 2541.

นอกจากนั้นในปัจจุบันได้มีการส่งเสริมให้มีการนำมาตรฐานระบบคุณภาพ (ISO 9000) มาใช้ในอีกรูปแบบหนึ่ง ได้แก่ การกำหนดให้ส่วนราชการวิสาหกิจที่ผลิตในประเทศ และกิจการของคนไทย ตามหลักเกณฑ์ที่ทางราชการกำหนด เช่น ในการจัดซื้อ หรือจ้าง ทาวิสาหกิจ ให้ระบุความต้องการเฉพาะผลิตภัณฑ์ที่ทำในประเทศไทย ซึ่งแสดงเครื่องหมาย มาตรฐานและผลิตจากโรงงานที่ได้รับการรับรองระบบคุณภาพ¹⁹ เท่านั้น

ในการนำมาตรฐาน ISO 14001 มาใช้เมื่อวิเคราะห์ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง กับการจัดการสิ่งแวดล้อม ในแง่ของการบังคับตามกฎหมายและความสมัครใจดังกล่าวแล้ว ช่างต้น จะเห็นว่ากฎหมายเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน ได้กำหนดมาตรการ บังคับ และส่งเสริม ไว้เพียงพอแก่การนำมาตรฐาน ISO 14001 มาใช้ โดยไม่จำเป็นต้องแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย ทั้งการที่จะเปลี่ยนแปลงให้มีการบังคับใช้มาตรฐาน ISO 14001 แก่โรงงานอุตสาหกรรม ก็ไม่น่าจะสอดคล้องกับหลักการ ของระบบการจัดการ สิ่งแวดล้อม ตามมาตรฐาน ISO 14001 ที่กำหนดไว้ว่าจะต้องเป็นการสมัครใจ หากแต่ ในส่วนที่จะต้องแก้ไขปรับปรุง น่าจะเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับอำนาจฝ่ายบริหารที่จะพิจารณา กำหนดหลักเกณฑ์ในกฎหมายลำดับรอง หรือกำหนดมาตรการทางการบริหารในส่วนที่จะ ส่งเสริมให้มีการนำมาตรฐาน ISO 14001 มาใช้มากกว่า การจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อ ให้ได้มาซึ่งมาตรฐาน ISO 14001 นั้น แม้จะไม่มีมาตรการเสริมใด ๆ โรงงาน อุตสาหกรรมที่ผลิตสินค้าเพื่อการส่งออก ก็จำเป็นต้องได้มาซึ่งการรับรองมาตรฐาน ISO 14001 เพื่อเป็นหลักประกันว่า การประกอบกิจการของโรงงาน และสินค้าที่ขายไม่ได้ มาจากการทำลายสิ่งแวดล้อม

¹⁹ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยวิสาหกิจวิสาหกิจ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2539 ข้อ 4 โรงงานที่ได้รับการรับรองระบบคุณภาพตามมาตรฐานเลขที่ มอก. 9001 หรือ มอก. 9002 ในกิจการและขอขายที่ได้รับการรับรองจากสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

4.4 องค์การที่จะต้องรับผิดชอบ

เนื่องจากมาตรฐาน ISO 14001 เป็นมาตรฐานระหว่างประเทศที่มีหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐาน ตามพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ.2511 คือ สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม หรือ สมอ. กระทรวงอุตสาหกรรม แต่ขณะเดียวกันมาตรฐาน ISO 14001 เป็นมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานราชการและเจ้าพนักงานไว้แตกต่างกัน ในทางปฏิบัติจึงอาจเกิดปัญหาในเรื่องขอบเขตอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบ และความซ้ำซ้อนของหน่วยงานราชการ ซึ่งหากไม่มีการประสานงานกันที่ดีพอ ย่อมจะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการจัดการสิ่งแวดล้อม ในขณะที่งานการวิจัยนี้ได้มุ่งเน้นไปที่การนำมาตรฐาน ISO 14001 มาใช้ในการป้องกันมลพิษที่เกิดจากโรงงานอุตสาหกรรม จึงต้องวิเคราะห์ถึงหน่วยงานที่เข้ามาเกี่ยวข้องซึ่งอาจแบ่งหน่วยงานออกเป็นตามหน้าที่และความรับผิดชอบได้เป็น 3 ส่วน คือ

4.4.1 หน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับ ดูแล หรือควบคุมการประกอบกิจการโรงงานโดยตรง และหน่วยงานที่รับผิดชอบในการกำหนด และรับรองมาตรฐาน

1. กรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม มีหน้าที่กำกับดูแลการประกอบกิจการโรงงาน ตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.2535 และพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 โดยการปฏิบัติงานส่วนมากมีลักษณะเป็นมาตรการเฝ้าระวังและตรวจตรา (Monitoring and Inspection) เพื่อควบคุมและตรวจโรงงานมิให้ปล่อยมลพิษออกสู่สิ่งแวดล้อมภายนอก อันอาจเกิดอันตรายต่อประชาชน และสภาพแวดล้อมโดยทั่วไป กรมโรงงานอุตสาหกรรมได้ใช้กฎกระทรวง และประกาศกระทรวงขยายงานด้านควบคุมมลพิษมากขึ้นตามลำดับ แต่ขณะเดียวกันก็มีการวางระเบียบเพื่อให้อาเภอเอกชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำมาตรฐานการป้องกันมลพิษด้วย

2. การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย มีอำนาจกำกับ ดูแล การประกอบกิจการในเขตนิคมอุตสาหกรรม (ปัจจุบันมี 25 แห่ง) รวมทั้งการออกระเบียบข้อบังคับ กฎหมาย และดำเนินการเกี่ยวกับกิจการที่กระทบกระเทือนต่อสิ่งแวดล้อมเช่นเดียวกับกรมโรงงานอุตสาหกรรม แต่การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ยังมีอำนาจรวมไปถึงการพิจารณาให้สิทธิ และประโยชน์ แก่ผู้ประกอบการโรงงานในเขตนิคมอุตสาหกรรม เช่นเดียวกับสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนด้วย ดังนั้น หากการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ดำเนินการไปในทางที่จะส่งเสริมให้ผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมในเขตนิคมอุตสาหกรรมได้มีการนำ มาตรฐาน ISO 14001 มาใช้ ย่อมจะทำให้สามารถป้องกันมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม เนื่องจากพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ.2511 กำหนดให้มีคณะกรรมการมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณา กำหนด แก้ไข และยกเลิกมาตรฐาน เพื่อเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม อนุมัติให้ใช้เครื่องหมายมาตรฐาน หรือให้ทำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่กำหนดให้ต้องเป็นไปตามมาตรฐาน (มาตรา 8) โดยมีหน่วยงานราชการ รับผิดชอบในการปฏิบัติ คือ สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม มีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบ การขอใช้เครื่องหมายมาตรฐาน , การทำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่กำหนดให้ต้องเป็นไปตามมาตรฐาน และควบคุมการใช้เครื่องหมายมาตรฐาน (มาตรา 4) ซึ่งปัจจุบันแม้ว่าจะมีคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการรับรองระบบงาน หรือ NAC ซึ่งจะ เป็นหน่วยงานที่ตรวจสอบ ออกใบรับรองให้แก่หน่วยงานรับรองของเอกชน และกระทรวงอุตสาหกรรมมีนโยบายในอันที่จะจัดตั้งสถาบันรับรองมาตรฐาน ISO เป็นหน่วยงานเอกชน และมอบหมายให้เป็นหน่วยงานตรวจสอบ และให้การรับรองมาตรฐาน ISO แต่ในระหว่างที่ยังไม่มีการจัดตั้งสถาบันรับรองมาตรฐาน ISO ดังกล่าว สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมยังคงปฏิบัติงานในฐานะ เป็นหน่วยงานที่ให้การรับรองมาตรฐาน ISO 14001 อยู่ต่อไป สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมจึงมีบทบาทสำคัญ ทั้งในการกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ที่จะต้องดำเนินการให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของ

การกำหนดมาตรฐานระหว่างประเทศและเทคโนโลยี รวมทั้งบทบาทในการให้การรับรองตามมาตรฐาน ISO อย่างไรก็ตามการส่งเสริมให้มีการนำมาตรฐานแต่ละมาตรฐานไปใช้ โดยเฉพาะมาตรฐาน ISO 14001 จำเป็นต้องอาศัยอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานราชการอื่นอีกหลายหน่วยงาน เช่น กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ในการสนับสนุนเงินทุนจาก "กองทุนสิ่งแวดล้อม" ในการจัดให้มีระบบบำบัดอากาศเสีย น้ำเสีย หรือระบบกำจัดของเสีย หรือสำนักงานส่งเสริมการลงทุนที่จะพิจารณาส่งเสริมการลงทุนให้แก่ผู้ประกอบการ หรือโครงการที่มีการจัดการสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

4.4.2 หน่วยงานที่มีหน้าที่ควบคุม ดูแลเกี่ยวกับปัญหามลพิษ หรือการจัดการสิ่งแวดล้อม ที่โรงงานอุตสาหกรรมจะต้องปฏิบัติตามกฎหมาย

1. สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม และกรมควบคุมมลพิษ กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม มีหน้าที่ควบคุมดูแลการจัดการสิ่งแวดล้อมจากแหล่งกำเนิดทั้งหลายรวมทั้งโรงงานอุตสาหกรรมด้วย ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535

1.1 สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม มีอำนาจหน้าที่จัดทำนโยบาย และแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ประสานการจัดทำแผนจัดการสิ่งแวดล้อม การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ติดตามตรวจสอบ และจัดทำรายงานสถานการณ์สิ่งแวดล้อม ดำเนินการเกี่ยวกับการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และประสานการบริหาร การจัดการกองทุนสิ่งแวดล้อม

1.2 กรมควบคุมมลพิษ มีอำนาจหน้าที่เสนอแนะการกำหนดมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อม และมาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิด จัดทำแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม และมาตรการในการควบคุมปัญหามลพิษ

จากอำนาจหน้าที่ของสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อมดังกล่าว เห็นว่าครอบคลุมถึงการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างกว้างขวาง จึงทำให้ขาดความชัดเจนในการปฏิบัติงาน

และทำให้เกิดความขัดข้องกับหน่วยงานราชการอื่นได้โดยง่าย ในปัจจุบันกระทรวง
วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม และกระทรวงอุตสาหกรรม จึงได้จัดตั้งคณะอนุ
กรรมการ ประสานงานในเรื่องสิ่งแวดล้อม เพื่อพิจารณาปัญหา และแนวทางการแก้ไข
ร่วมกัน²⁰ โดยได้มีการแบ่งแยกหน้าที่ ความรับผิดชอบให้ชัดเจนขึ้น กำหนดให้กรมโรงงาน
อุตสาหกรรมดูแลเรื่องการผลิตภายในโรงงาน และมาตรฐานน้ำทิ้งจากโรงงาน กรม
เจ้าท่า หรือกรมชลประทานดูแลรักษาคุณภาพน้ำในแม่น้ำ ลำคลอง ตรวจสอบว่าโรงงาน
ทิ้งน้ำที่มีคุณภาพเกินกว่าที่มาตรฐานกำหนดไว้หรือไม่ ส่วนกรมควบคุมมลพิษนั้น ก็จะเข้าไป
ตรวจวัดทั่วไป ถ้าปรากฏว่ามีของเสียเกินมาตรฐาน ก็จะทำหนังสือแจ้งไปยังกรมโรงงาน
อุตสาหกรรม เพื่อแจ้งให้โรงงานปรับปรุง แก้ไข ให้ได้มาตรฐานตามที่กฎหมายกำหนด

2. กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติ
การสาธารณสุข พ.ศ. 2535 โดยมี "คณะกรรมการสาธารณสุข" ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการ
เสนอความเห็นต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ในการกำหนดนโยบาย แผนงาน
และมาตรการเกี่ยวกับการสาธารณสุข ให้คำแนะนำต่อรัฐมนตรีในการออกกฎกระทรวง
และต่อราชการส่วนท้องถิ่นในการออกข้อกำหนดของท้องถิ่น ตลอดจนควบคุม สอดส่องการ
ปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการ ที่มีอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับการ
สาธารณสุข เพื่อรายงานต่อรัฐมนตรี (มาตรา 10)

การปฏิบัติงานของ "คณะกรรมการสาธารณสุข" เห็นว่าเป็นเพียงการสอดส่อง
การปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการอื่น ที่เกี่ยวข้องกับการสาธารณสุขเท่านั้น จึงมักจะไม่ได้
เห็นว่ากรมอนามัย ได้มีบทบาทในการแก้ไขปัญหามลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรมโดยตรง
ทั้งนี้ อาจจะเป็นด้วยเหตุที่ว่าหน่วยงานอื่นที่รับผิดชอบในการกำกับ ดูแล การประกอบ
กิจการโรงงาน และการจัดการสิ่งแวดล้อมอยู่แล้ว

²⁰ บกิต ธีระวานิช ดร., "บุคคล" TTIS TEXTILE DIGEST 26

3. กรมการขนส่ง กระทรวงคมนาคม และกรมตำรวจ กระทรวงมหาดไทย มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ.2522 กำหนดให้มีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ในการควบคุม ตรวจสอบ ดูแลการใช้รถในการขนส่ง ซึ่งถือเป็นขั้นตอนหนึ่งในกระบวนการผลิต

4. กรมเจ้าท่า กระทรวงคมนาคมมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ.2456 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2535 กำหนดให้มีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมมลพิษ ตามข้อบังคับว่าด้วยการทิ้งอับเจาลงในลำแม่น้ำ เขตท่าหรือในท่าเลทอดสมอจอดเรือ (มาตรา 119, 119 ทวิ) และข้อบังคับว่าด้วยน้ำมันปิโตรเลียมที่บรรทุกในถังระวาง (มาตรา 204)

5. กรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม ตามพระราชบัญญัติการส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน พ.ศ.2535 มี "คณะกรรมการกองทุนเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน" มีอำนาจหน้าที่เสนอแนวทางหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และลำดับความสำคัญของการใช้จ่ายเงิน กองทุนเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน ต่อคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ, พิจารณาจัดสรรเงินกองทุนเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน กำหนดระเบียบเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการขอจัดสรรขอเงินช่วยเหลือ หรือขอเงินอุดหนุนจากกองทุน (มาตรา 28)

จากบทบาทหน้าที่ของกรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน จะเน้นในการให้การส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์พลังงานมากกว่าที่จะควบคุม หรือตรวจสอบ ซึ่งปัจจุบันผู้ประกอบการโรงงานในฐานะเจ้าของโรงงานควบคุม หรืออาคารควบคุม ที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ISO 14001 จะอยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะได้รับการส่งเสริมจาก "กองทุนเพื่อส่งเสริมอนุรักษ์พลังงาน"

4.4.3 หน่วยงานที่มีหน้าที่ส่งเสริมหรือสนับสนุน

1. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนเมื่ออำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520 มี "คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน" มีอำนาจและหน้าที่ในการวิเคราะห์โครงการขอรับการส่งเสริมการลงทุน ตรวจสอบ และควบคุมตลอดจนประเมินผลการลงทุนตามโครงการที่ได้รับการส่งเสริม (มาตรา 13) โดยโครงการลงทุนที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนจะต้องเป็นโครงการลงทุนที่มีความเหมาะสมทางเศรษฐกิจ และเทคโนโลยี โดยหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ปริมาณ และอัตราการใช้ทรัพยากร รวมทั้งความเหมาะสมของกรรมวิธีการผลิต หรือประกอบ หรือหลักเกณฑ์อื่นที่คณะกรรมการเห็นว่าจำเป็นและเหมาะสม (มาตรา 18) นอกจากนี้ยังต้องเป็นโครงการลงทุนที่มีมาตรการอันสมควรที่จะป้องกัน และควบคุมมิให้เกิดผลเสียหายต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพของประชาชน และความสมบูรณ์สืบไปของมนุษย์และธรรมชาติ (มาตรา 19)

กรณีที่คณะกรรมการพิจารณาเห็นสมควรให้การส่งเสริม อาจกำหนดเงื่อนไขไว้ในบัตรส่งเสริม เพื่อให้ผู้ได้รับการส่งเสริมต้องปฏิบัติตามเรื่องหนึ่ง หรือหลายเรื่องก็ได้ เช่น เกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมมิให้เกิดผลเสียหายต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม หรือการกำหนดให้ผลิตภัณฑ์ หรือผลิตภัณฑ์ผลิตประกอบ หรือส่งออกเป็นไปตามมาตรฐานที่คณะกรรมการ หรือทางราชการดำเนิน เป็นต้น (มาตรา 20) และหากผู้ได้รับการส่งเสริมฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด คณะกรรมการมีอำนาจสั่งเพิกถอนสิทธิ และประโยชน์ที่ให้แก่ทั้งหมด หรือบางส่วน โดยจะกำหนดเวลาไว้ด้วยหรือไม่ก็ได้ แต่การฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขนั้น มิได้เป็นการกระทำโดยจงใจ จะสั่งให้สำนักงานเตือนเป็นหนังสือให้แก่แก้ไขหรือปฏิบัติตามภายในเวลาที่กำหนดก่อนก็ได้ (มาตรา 54)

บทบาทหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน จะมีส่วนในการส่งเสริมให้มีการจัดการสิ่งแวดล้อม ในลักษณะของการส่งเสริมการลงทุนให้แก่โครงการ หรือกิจการที่มีการจัดการสิ่งแวดล้อม และควบคุมให้โครงการ หรือกิจการที่ได้รับการส่งเสริมปฏิบัติตามเงื่อนไขของการส่งเสริมการลงทุนตลอดระยะเวลาที่ได้รับการส่งเสริม

อันจะส่งผลดีต่อโรงงานที่ได้รับการรับรองตามมาตรฐาน ISO 14001 ซึ่งจะต้องมีการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ได้รับสิทธิ และประโยชน์จากการส่งเสริมการลงทุนตลอดไป

2. สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ตามพระราชบัญญัติสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ.2530 เป็นนิติบุคคล มีอำนาจหน้าที่ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ตามกฎหมาย ได้แก่ การเป็นตัวแทนของผู้ประกอบอุตสาหกรรมภาคเอกชน ในการประสานนโยบาย และดำเนินงานระหว่างเอกชนกับรัฐ ส่งเสริมและพัฒนาการประกอบอุตสาหกรรม รวมทั้งควบคุมดูแลให้สมาชิก ปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับการประกอบอุตสาหกรรมและกิจการที่เกี่ยวข้อง (มาตรา 6) กำหนดให้มีคณะกรรมการสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย มีอำนาจหน้าที่ในการวางนโยบาย และดำเนินงานของสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และออกข้อบังคับต่าง ๆ เกี่ยวกับการดำเนินงาน (มาตรา 21) โดยให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม มีอำนาจควบคุม ดูแลการดำเนินการของคณะกรรมการ (มาตรา 30)

ดังได้กล่าวแล้วในเบื้องต้นว่าการจัดการสิ่งแวดล้อม ตามมาตรฐาน ISO 14001 มีหน่วยงานราชการเข้ามาเกี่ยวข้องอยู่หลายหน่วยงาน ทั้งหน่วยงานที่มีบทบาทในการตรวจสอบ ควบคุมการประกอบกิจการโรงงานอุตสาหกรรมโดยตรง หรือหน่วยงานที่มีบทบาทในการควบคุม ตรวจสอบการจัดการสิ่งแวดล้อม รวมทั้งหน่วยงานที่มีบทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดการสิ่งแวดล้อม ประกอบกับหลักการของระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ตามมาตรฐาน ISO 14001 จะต้องเป็นการนำมาใช้ด้วยความสมัครใจของผู้ประกอบกิจการโรงงานอุตสาหกรรมเองจึงเป็นการยากที่จะกำหนดให้หน่วยงานใด หน่วยงานหนึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง แต่การจะนำมาตรฐาน ISO 14001 มาใช้ ก็ยังเกิดผลในการป้องกันมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรมจะต้องอาศัยความร่วมมือและการประสานงาน จากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งหน่วยงานภาคเอกชน ซึ่งปัจจุบันมีสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย เป็นองค์กรที่มีหน้าที่ประสานนโยบายระหว่างรัฐ และภาคเอกชนตามกฎหมาย ดังนั้นแนวทางในการให้ความร่วมมือ และประสานงานดังกล่าว คือ

1. หน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับ ดูแล หรือควบคุมการประกอบกิจการโรงงาน อุตสาหกรรมโดยตรง เช่น กรมโรงงานอุตสาหกรรม และการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย อาจใช้การรับรองมาตรฐาน ISO 14001 แทนการตรวจสอบอนุญาต หรือการตรวจสอบการดำเนินงานของโรงงานอุตสาหกรรม หรือหน่วยงานที่มีหน้าที่กำหนด และให้การรับรองมาตรฐาน ISO อาจส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดตั้งสถาบันรับรองมาตรฐาน ISO ซึ่งเป็นองค์กรภาคเอกชน เพื่อขยายขอบข่ายงานให้การรับรองมาตรฐาน ออกไปอย่างกว้างขวาง และทั่วถึง ทั้งจะเป็นการแบ่งเบาภาระของพนักงานเจ้าหน้าที่ ของรัฐ

2. หน่วยงานที่มีหน้าที่ควบคุม ดูแล บัญชีมลพิษ และการจัดการสิ่งแวดล้อม เช่น สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม และกรมควบคุมมลพิษ อาจใช้การรับรองตามมาตรฐาน ISO 14001 แทนการตรวจสอบ ควบคุม การจัดการของเสีย หรือการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงงานอุตสาหกรรม หรือกรมพัฒนาและส่งเสริมพลังงาน อาจใช้การรับรองตามมาตรฐาน ISO 14001 แทนการตรวจสอบควบคุมการใช้พลังงานของโรงงาน อุตสาหกรรม เป็นต้น

3. หน่วยงานที่มีหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุน เช่น สำนักงานส่งเสริมการลงทุน อาจใช้การรับรองตามมาตรฐาน ISO 14001 ในการพิจารณาให้โรงงานอุตสาหกรรม นั้น ๆ ได้รับสิทธิ และประโยชน์จากมาตรการต่าง ๆ ของรัฐ ทั้งมาตรการทางด้านภาษี หรือมาตรการส่งเสริมการลงทุนอื่น ๆ เป็นต้น